

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVIII

CELOVEC, PETEK, 7. OKTOBER 1983

ŠTEV. 40 (2143)

Obletnica kočevskega zbora

40 let suverenosti slovenskega naroda - Hafner: Nadomestiti depozit

„Kot prvi svobodno izvoljeni odposlanci, zbrani sredi najhujšega boja za narodni obstanek, izpovedujemo v imenu vsega borečega ljudstva, da je slovenski narod danes končno veljavno stopil v krog suverenih narodov!“ Tako se je pred 40 leti glasilo v proglašeni Zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju, zbora, ki je predstavljala rojstvo Slovenije kot samostojne države. Minuli ponedeljek so se v Ljubljani z osrednjo slovesnostjo v Cankarjevem domu spomnili tega zgodovinskega dogodka.

Slovenija je 40-letnico proslavila s slavnostnim skupnim zasedanjem zborov Skupščine SR Slovenije, Predsedstva SR Slovenije in delegacij družbenopolitičnih organizacij in organov v republiki. Veliko dvorano Cankarjevega doma je — tako kot pred 40 leti dvorano v Kočevju — krasilo Cankarjevo geslo „Narod si bo pisal sodbo sam“.

Na zgodovinskem zasedanju pred štirimi desetletji, od 1. do 3. oktobra 1943, je v osvobojenem Kočevju sodelovalo 650 demokratično izvoljenih odposlancev in delegatov iz vseh osvobojenih in še okupiranih območij Slovenije. Pomen zbora za graditev ljudske oblasti in slovenske državnosti je v svojem otvoritvenem govoru na slovesnosti poudaril tudi predsednik RK SZDL Slovenije Franc Šetinc.

V slavnostnem govoru je predsednik slovenske skupščine Vinko Hafner med drugim tudi načel vprašanje sodelovanja s sosednimi državami in dejal, da je to sodelovanje v zadnjem času v precejšnji meri okrnjeno z uvedbo denarnih pologov ob prehodu meje. „Čprav je ta ukrep gotovo prinesel določene gospodarske koristi, pa je obenem povzročil tudi številne težave v celotnem sodelovanju s sosedni,

okrnili je odprtost naših meja, zlasti pa je otežil položaj slovenskih narodnih skupnosti v zamejstvu. Zato zdaj upravičeno pričakujemo od pristojnih organov federacije, da

omejevali svojo svobodo in neodvisnost, temveč zato, da bi si jo trajno zagotovili“, je rekel Hafner. Slavnosti v Ljubljani so se poleg nekdanjih odposlancev slovenske-

V Ljubljani so se s slavnostjo spomnili 40-letnice kočevskega zbora, prvega ljudskega parlamenta v zgodovini Slovenije.

se depozit kot začasni ukrep nadomesti z ustrežnejšimi oblikami preprečevanja pretiranega odliva denarja v tujino“, je poudaril Vinko Hafner.

Podčrtal je tudi zgodovinsko odločitev kočevskega zbora o vključitvi svobodne Slovenije v novo Jugoslavijo ter v tej zvezi vnovič poudaril, da sta sedanost in bodočnost slovenskega naroda vseskozi neločljivo povezani z usodo vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti. „V jugoslovansko federacijo se nismo vključili zato, da bi si

ga naroda na zboru v Kočevju in zborov skupščine udeležile tudi delegacije skupščine SFRJ ter republik in pokrajin, predsednica jugoslovanske vlade Milka Planinc, narodni heroji, člani sveta federacije in sveta republik, predstavniki slovenskih narodnostnih skupnosti v zamejstvu in številni drugi gostje. V kulturnem sporedu pa se je petje Partizanskega pevskega zbora prepletalo z branjem odlomkov govorov Josipa Vidmarja, Borisa Kidriča in Edvarda Kardelja na kočevskem zboru pred 40 leti.

PREDSEDNIK KIRCHSCHLÄGER:

Tudi mir na Koroškem

ne sme škodovati slovenski manjšini

V petek prejšnji teden je zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger na Dunaju sprejel skupno delegacijo obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, ki ga je seznanila s trenutnim položajem slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Posebej so mu predstavniki Slovencev obrazložili problematiko, ki je nastala v zvezi z imenovanjem novega nadzornika za dvojezično osnovno šolstvo, ko skušajo koroške šolske oblasti mimo pristojnih dejavnikov vsiliti na to pomembno mesto osebo, ki ne uživa zupanja neposredno prizadete manjšine. Prav tako pa so mu tolmačili tudi nevzdržno stanje na področju predšolske vzgoje ter nerazumevanje lokalnih forumov ilustrirali na konkretnem primeru občine Bistrica v Rožu, kjer so povsem negirali utemeljene zahteve velikega števila staršev po uvedbi dvojezičnosti v občinskem otroškem vrtcu.

Predsednik Kirchschläger je menil, da gre tukaj za važna načelna vprašanja, ki jih bo še naprej spremljal ter si na pristojnih me-

stih prizadeval za kompromisne rešitve. Sicer pa je poudaril, da manjšina že po naravi svojega položaja potrebuje večje razumevanje, kajti večina lažje uveljavlja svoje potrebe in zahteve. In je še dodal, da tudi mir na Koroškem ne sme biti sam sebi namen, predvsem pa ne sme škodovati slovenski narodnostni skupnosti.

Predstavniki koroških Slovencev so ob tej priložnosti obiskali tudi jugoslovanskega poslanika na Dunaju Milorada Pešiča ter ga prav tako seznanili s trenutno situacijo na Koroškem. Poslanik Pešič je pokazal veliko zanimanje in razumevanje za težnje slovenske manjšine ter zagotovil, da bo Jugoslavija tudi v bodoče podpirala njene upravičene zahteve po dosledni izpolnitvi določil člena 7 avstrijske državne podobe.

Zaskrbljenost Avstrije

le za Južno Tirolsko — in manjšine doma?

Avstrija je v Združenih narodih ponovno opozorila na južnotirolsko vprašanje. Zunanji minister Lanc je v svojem govoru pred glavno skupščino OZN poudaril, da Avstrija „z določeno zaskrbljenostjo“ opazuje, kako italijanska zvezna zakonodaja čedalje pogosteje zavrača deželne zakone in s tem izpodkopava avtonomne pristojnosti. Kritično je Lanc ugotovil, da kljub načelnemu sporazumu še vedno niso bila rešena „posebno važna“ vprašanja uporabe nemškega uradnega jezika in avtonomne sekcije upravne sodišča za Južno Tirolsko. Avstrija pričakuje, je naglasil Lanc, da bodo ta določila čimprej sprejeta, kakor je to obljubil ministrski predsednik Craxi — „s tem bi bil ustvarjen važen pogoj za skorajšnji sporazumno uresničitev avtonomije na Južnem Tirolskem“.

Gotovo ima Avstrija pravico in dolžnost, da se zanima za položaj svoje manjšine v Italiji in da budno spremlja uresničevanje določil, ki so bila dogovorjena v zaščito te manjšine. Seveda pa bi bilo njeno zavzemanje za položaj in pravice južnotirolske manjšine še dosti bolj verodostojno in tudi moralno upravičeno, če bi Avstrija z enakimi merili obravnavala manjšinsko problematiko znotraj lastnih meja. Ravno v tem oziru pa moramo vedno spet opozarjati, da je Avstrija napram manjšinam doma slej ko prej v zaostanku pri izpolnjevanju obveznosti, ki jih je prevzela z državno pogodbo in drugimi mednarodnopravnimi dokumenti. To pa z drugimi besedami pomeni, da se poslužuje dvojnih meril, kar vendar ne more biti v korist njenemu ugledu v mednarodni javnosti.

Kdaj skrajšanje delovnega časa?

35-urni delovni teden v središču razprav na 10. sindikalnem kongresu

Osrednja tema 10. kongresa Zveze avstrijskih sindikatov (ÖGB) je brez dvoma skrajšanje delovnega časa na 35 ur tedensko. To je mogoče trditi že zdaj, čeprav kongres svoje delo v trenutku, ko to pišemo, še ni končal.

Kongresa, ki ga je v ponedeljek na Dunaju ob navzočnosti najvišjih predstavnikov vlade, strank in Cerkve otvoril zvezni predsednik dr. Rudolf Kirchschläger, se udeležuje 1400 udeležencev, od tega 446 delegatov z glasovno pravico. Končal se bo danes.

Že takoj prvi dan je razburil duhove socialni minister Dallinger, hkrati podpredsednik sindikalne zveze. Dejal je, da bi kazalo razmisliti o tem, ali ne bi od dobička, ki rezultira iz racionalizacije in gre na račun delovnih mest, nekaj odškrnili za socialno zavarovanje. Dvignil se je val protestov proti „davku na delovna mesta“, „davku na stroj“ ali „kazni za racionaliza-

cijo“, kakor so Dallingerjevo misel takoj poimenovali, in tudi zvezni kancler Sinowatz je skušal stvari vzeti ostrino, ko je dejal, da gre le za „miselno pobudo“ socialnega ministra kot predsednika sindikata privatnih nameščencev.

Še isti dan se je pokazalo, da je osrednja tema skrajšanje delovnega časa na 35 ur tedensko. Socialni minister se je v svojem govoru vehementno zavzel za tak ukrep, ki naj bi bil eno od učinkovitih sredstev v boju proti brezposelnosti. Sicer Avstrije brezposelnost ne pesti tako kot druge dežele, saj je bilo sredi septembra brez dela „le“ okoli 100.000 ljudi ali 3,3 odstotka, vendar pa že za zimo napovedujejo porast na 200.000, za prihodnje leto pa napovedujejo stopnjo brezposelnosti tudi nad 5 odstotkov.

Med delovnimi ljudmi pa je ideja skrajšanja delovnega časa kljub zaviranju sindikalnega predsednika

Benye padla na rodovitna tla. Na sindikalnem kongresu je sindikalna iniciativa „Skrajšanje delovnega časa — zdaj!“ predala predstavnikom sindikata 20.000 podpisov za takojšnjo uvedbo 35-urnega delovnega tedna ob popolni izravnavi v plači. Prav tako je predstavnik sindikalistov iz Zgornje Avstrije predal predsedstvu zadnje od 75 tisoč dopisnic z zahtevo po skrajšanju delovnega časa — ob bučnem aplavzu delegatov. Pred kongresom je že cela vrsta obratnih svetov, med drugim personalno zastopstvo VOEST-Alpine, potlej sindikalna mladina, posamezni sindikati in mnogo drugih podprlo zahtevo, ki jo je v zadnjih dveh letih zastopal tudi socialni minister Dallinger.

V razpravi na samem kongresu se je vedno spet oglasil aplavz delegatov ko je šlo za to zahtevo, edino predstavnik ÖVP Lichal je nasprotoval takemu ukrepu.

Težavno bo še ob sprejemanju

ustreznih sklepov kongresa. Kongresu so namreč predložili dva deloma si nasprotujoča predloga: sindikat privatnih nameščencev se zavzema za uvedbo 35-urnega delovnega tedna ob popolni izravnavi plač do leta 1987, zvezno predsedstvo sindikatov pa je — očitno pod vplivom samega predsednika Benye — predložilo zelo vodeno formulacijo, ki bi zadnje odločitev prepustila zveznemu predsedstvu, ne pa vseavstrijskemu kongresu. Zvezno predsedstvo je mnenja, da bi morali obseg in trenutek skrajšanja delovnega časa prilagoditi mednarodnemu razvoju in se najprej posvetiti posebno problematičnim gospodarskim panogam.

Sindikalni kongres, ki poteka pod geslom: „Delo za vse — Obvladajmo težavne čase skupno“, se je seveda bavil še z drugimi temami, kot so mirovna problematika, večji poudarek vprašanju žensk, več soodločanja v podjetjih in s celo vrsto predvsem socialnih in gospodarskih vprašanj. Med drugim se je kongres priključil iniciativi nemških sindikatov in je v sredo pet minut prekinil svoje delo kot znak protesta proti oboroževanju.

PREBERITE

Film „Vas ob meji“
prejel mednarodno nagrado str. 2

Naša jubilaranta:
dr. Franci Zwitter in
Franjo Ogris str. 3/4

Problematika zapostavljenih obrobni območij str. 5

Lačen otrok — izziv vesti
človeštva str. 7

Odprt dom slovenskih
planincev v Kanalski
dolini str. 8

Spoštovanje protifašističnega boja v Italiji - in ne pri nas

ANPI - vsedržavno združenje antifašističnih borcev Italije je vabilo 25. 9. 1983 v Tolmezzo v Italiji, kjer je bila velika proslava ob 40. obletnici ustanovitve 1. brigade Julijsko-beneške pokrajine. S koroške strani so se proslave udeležili predstavniki Zveze koroških partizanov, Zveze avstrijskih protifašističnih borcev in žrtev fašizma (KZ-Verband) in ÖVP-jevskega združenja političnih pregnancev, le Zveza socialističnih borcev za svobodo, katere predsednik je Hans Pawlik, se vabilu ni odzvala.

Vsi, ki smo se srečanja udeležili, smo bili presenečeni, ko smo videli, kako uradna Italija, do najvišjih političnih in vojaških predstavnikov, spoštuje protifašistični boj. Ugotoviti smo morali, da je pri nas

v Avstriji ravno nasprotno: čeprav stalno trdijo, da je bila Avstrija prva žrtev nacizma in se ponašajo z demokratičnostjo in nevtralnostjo, je odnos do protifašističnega boja zelo negativen, posebno še pri nas na Koroškem. Kar je v Italiji samo po sebi razumljivo, je pri nas nemogoče, menda celo nedemokratično.

Na proslavi je italijanski obrambni minister Spadolini odlikoval Julijsko-beneško brigado z najvišjim italijanskim ordenom. Ob tej priložnosti je v navzočnosti političnega in vojaškega vrha zapisal 6.000 mladih vojakov, da bodo po zgledu te partizanske brigade varovali mir in demokracijo ter se zoperstavili vsakemu oživiljanju neofašizma.

In kako izgleda to pri nas?

Gisela Florentini, ki zastopa vsedržavno združenje antifašističnih borcev Italije (ANPI) v italijanskem parlamentu, je v svojem nagovoru poudarila veliko važnost in doprinos te brigade v borbi proti fašizmu, za demokratični razvoj Italije. Tudi župan mesta Tolmezzo je v pozdravnih besedah izrekel zahvalo brigadi za njen doprinos v borbi proti fašizmu; zahvalil se je tudi vsem drugim edinicam v Italiji, ki so se med vojno borile proti italijanskemu in nemškemu fašizmu, današnja vojska pa je pozval, naj hodi po stopinjah partizanskih enot v borbi proti neofašizmu, za mir in demokracijo.

In kako je to pri nas?

Na proslavi so sodelovale štiri godbe na pihala, dve vojaški in dve civilni. Poleg tega so sodelovali tudi štirje častni bataljoni italijanske vojske, ki so ob zaključku paradirali mimo tribune, na kateri so bili zbrani visoki politični in vojaški predstavniki Italije ter zastopniki povabljenih delegacij protifašističnih borcev.

In pri nas?

Predsednik republike Italije se je pred nedavnim udeležil 40-letnice ustanovitve 1. divizije Garibaldi v Črni gori v Jugoslaviji in je ob tej priložnosti izrekel zahvalo ter priznanje vsem partizanskim enotam, ki so se borile proti fašizmu širrom Evrope.

In pri nas?

Kljub temu, da se Italija bori s težkimi problemi, kot so stalne stavke, terorizem, mafija in drugo, stojijo politični in vojaški vrhovi na načelih demokracije in antifašizma in uveljavljajo v dejanjih, kar bi bilo nujno potrebno tudi pri nas. Toda namesto tega doživljamo le šovinizem, gonjo in obrekovanje borcev za mir in demokracijo, lažno propagando proti vsemu, kar je bilo protifašističnega.

Veličastne proslave v Tolmezzu se je udeležilo nad 30.000 ljudi in je vladalo res praznično razpoloženje. Srečni smo se vračali in smo pozabili na napore, kajti takšno doživetje bogato poplača ves trud.

Janez Wutte-Luc

Ulrichsberg je spet klical

Za uvod v tradicionalne „domovinske“ prireditve okoli 10. oktobra je tudi letos „klical Ulrichsberg“ in njegovemu klicu se je minulo nedeljo odzvalo menda 4000 (po izračunih varnostnih oblasti) do 5000 (po trditvah organizatorjev) udeležencev. Prireditve je potekala povsem po starem, izkušenem scenariju ter se po ničemer ni razlikovala od prejšnjih srečanj včerajšnjikov. Na tem dejstvu tudi izjave posameznih govornikov nič niso spremenile, pa naj so se še tako trudili, da bi zborovanju vtisnili značaj mirovne demonstracije — nasprotno: besede o miru, svobodi in človekovih pravicah so v tem krogu izzvenele naravnost kot roganje tem visokim idealom človeštva.

Kajti govoriti o miru, o svobodi in o človekovih pravicah na prireditvi, na kateri poveljujejo vrline Hitlerjevih vojakov, kjer častijo nekdanje pripadnike zločinske SS in terjajo svobodo za pravnomočno obsojene vojne zločince, je res vse prej kot umestno. Zlasti v državi, kot je Avstrija, ki se ima za prvo žrtev nacizma, je

zatiral. Več kot petdeset milijonov človeških življenj, žrtev nacističnega nasilja in vojne, bi moralo biti dovolj resen opomin vsem. Predvsem tudi tistim, ki današnje poveljevanje nekdanjih Hitlerjevih vojakov zlorablja za dvomljive demonstracije „miru v svobodi“, obenem pa nesramno blatijo široko mednarodno mirovno gibanje, v katerem milijoni pripadnikov številnih narodov v Evropi in v drugih delih sveta vedno glasneje obsojajo blazno oboroževanje in od odgovornih državnih terjajo resne napore za obranitev in utrditev miru.

Ulrichsberg je torej tudi letos potrdil svoj „ugled“ kot gojišče miselnosti, za katero v današnji Avstriji pravzaprav ne bi smelo biti prostora. Posebno zaskrbljujoče je dejstvo, da pri tem sodelujejo tudi vodilni predstavniki uradne Koroške, verskih skupnosti in vojske, ki pa se po drugi strani še nikdar niso javno distancirali od biše Hitlerjeve vojske in njenih osvajalnih pohodov. Tisti, ki opozarjajo na to neskladnost, prav gotovo niso sami „komunistični bujskačji“ ali podobni „koristni idioti“, kot bi nekateri radi prikazali. Letos se je v tem krogu oglasila na primer tudi sindikalna mladina in to je brez dvoma obet za prihodnost — v smislu zavestnega priznavanja k demokratični republiki Avstriji in k protifašističnim temeljem, na katerih je zgrajena.

to — da se previdno in milo izrazimo — vsaj dvomljivo. Saj se Hitlerjevi vojaki med drugo svetovno vojno vendar niso borili za Avstrijo; vendar niso pri Narviku, pri Stalingradu, pri El Alameinu ali v Normandiji branili meje avstrijske domovine? Kdor pa danes poveljuje njihove vojaške vrline, obenem poveljuje tudi osvajalske pohode nacističnega rajha proti svobodoljubnim narodom širne Evrope; kdor zahteva danes svobodo za obsojene vojne zločince, tisti vsaj posredno odobrava tudi grozodejstva, ki so jih zagrešili v imenu zločinskega režima.

Zato besede o miru, o svobodi in o človekovih pravicah na prireditvi, ki velja predvsem tudi nekdanjim pripadnikom Hitlerjeve vojske, niso le neumestne, marveč so naravnost izizvalno nesramne, če se spomnimo, kako je Hitler s svojim režimom prav te človekove vrednote brezobzirno

Dokaz odprtosti družbe

„Prepričan sem, da v Jugoslaviji ljudje lahko svobodno izražajo svoje verske poglede, kar tudi pomeni, da gre za odprto družbo.“ To nam je v pogovoru poudaril Gianfranco Rossi, generalni sekretar mednarodnega združenja za zaščito verskih svoboščin, ki je ob tem tudi dodal: „Jugoslavija je tudi edina socialistična dežela, v kateri lahko prodajamo našo revijo, ki izhaja v Zagrebu v latinici in cirilici.“

— To seveda še ne pomeni, da so zagotovljene tudi druge oblike verskih svoboščin?

„To ne, je pa to ena od oblik takšnih svoboščin. V Jugoslaviji lahko ljudje tudi drugače izražajo svoja verska prepričanja. Tudi sicer v Jugoslaviji niso vernikov zaprli le v cerkve, saj so možne tudi drugačne verske manifestacije. Ali ne gre za odprto družbo, če se na verski manifestaciji zbere tudi po 100.000 ljudi?“

— Ali to pomeni, da vaša organizacija nima nobenih pripomb na odnos do vernikov?

„Občasno pride do nekaterih problemov, vendar jih rešujemo skupaj z ustreznimi jugoslovanskimi institucijami. Ko pa se že pogovarjamo, lahko tudi omenim, da bi želeli pogostejše obravnavanje teh vprašanj tudi v jugoslovanskem tisku ali na TV...“

— Verska svoboščina je precej raznovrstno načelo, saj je povezana z zgodovino, filozofijo in pravno ureditvijo. Kako vidite takšne svoboščine v današnjem svetu?

„Borimo se in branimo verske svoboščine vseh ljudi, sodelujemo pa tudi z Združenimi narodi. Teh svoboščin pa ponekod žal še ne priznavajo, čeprav so v Zdr-

ženih narodih pred kratkim sprejeli resolucijo o odpravi vsakršne oblike verske nestrpnosti. Pravkar delamo analizo kršenja teh pravic, da bi lahko predlagali tudi ustrezne ukrepe.“

— O Jugoslaviji sva že govorila. Kako pa ocenjujete stanje v drugih evropskih deželah?

„V nekaterih vzhodnoevropskih deželah je še nekaj tovrstnih težav, vendar je tudi tam situacija iz dneva v dan boljša. Lahko bi rekel, da pravzaprav ni dežele, kjer bi to bilo idealno urejeno. Vzemimo za primer Italijo, za katero bi težko trdili, da ovira versko življenje, v kateri pa kljub temu ni urejeno vprašanje verskih manjšin...“

— To je seveda splošen „pogled“. So pa gotovo dežele, v katerih so na ta načela popolnoma pozabili? „Lahko bi rekel, da je edina izjema Albanija, kjer takšne svobode zares ni in to v nobenem pogledu. Da bi ljudem preprečili izražanje verskih prepričanj, so uporabili povsem fašistične metode.“

— V primerih, ko branite v nekaterih deželah takšne svoboščine, seveda niso redke pripombe, da gre v bistvu za vmešavanje v notranje zadeve?

„Takšne pripombe lahko čisto enostavno zavrnemo. Vse države so v Združenih narodih glasovale za takšna pravila in se jih morajo seveda tudi držati, ali pa bi se jih morale. Gre namreč za pravice vseh ljudi, ne oziraje se na vero in prepričanje in torej tudi ne morejo govoriti o vmešavanju v notranje zadeve. Zakoni vsake države bi zato morali biti usklajeni s takšnimi pravili.“

Film „Vas ob meji“

na Koroškem obsojen - drugod nagrajen

Tretji del televizijske nadaljevanke „Vas ob meji“ je na mednarodnem tekmovanju TV-filmov „Prix Italia“ v Capriju prejel „posebno nagrado“. S tem je mednarodna strokovna žirija iz prispevkov 35 televizijskih postaj izbrala in nagradila prav film, ki je pri nas na Koroškem dvignil toliko prahu.

Režiserju filma Fritzu Lehnerju k temu uspehu prisočno čestitamo. Vprašali pa smo ga tudi, kaj mu pomeni ta nagrada. Dejal je, da vidi v nagradi potrditev, da je izbral pravo pot, ko se je spoprijel z domačo problematiko, ki je iz zgodovinskih vzrokov sicer lokalno omejena, vendar je veljavna v širokem pomenu človeške eksistence. Veseli ga, da gonja na Koroškem ni imela posledic na mednarodno ocenjevanje filma; pač pa bodo zdaj razni Haiderji in drugi težje trdili, da je film „za v koš“.

Brez dvoma pomeni mednarodna nagrada, ki jo je prejel film „Vas ob meji“, lepo priznanje obema avtorjema Pluchu in Lehnerju ter vsem, ki so pri filmu sodelovali. Prav tako pa pomeni zaslužen odgovor tisti domovinskih vestih in tristanškarski-enotni Koroški, ki jo je film tako spraval iz ravnoležja, da se je s svojo butalsko gonjo od nemškonalnih krogov preko strankarskih vrhov tja do deželnega zbora pošteno osmešila.

Lehner je prvi režiser, ki je to nagrado prejel dvakrat zaporedoma. In njegov lani nagradjeni film „Lepi dnevi“ so medtem že odkupile številne tuje televizijske postaje. Tako ima tudi film „Vas ob meji“ najboljše izgleda, da narodnostno problematiko Koroške posreduje širši mednarodni javnosti.

SEMINAR SLOVENSKE PROSVETNE ZVEZE:

Izobraževanju več pozornosti!

Seminar SPZ o organizatoričnih vprašanjih, ki je bil 1. in 2. oktobra v bivši kmetijski šoli v Podravljah, je opozoril na resne tegobe v našem kulturnem življenju, v glavnem pa je pokazal, da je razumevanje kompliciranega narodnega položaja in iskanje ustreznih rešitev pogoj za motiviranje v kulturnem delu. Morda so udeleženci ravno v tem našli določene možnosti za realnejše gledanje na naš kulturni položaj, ko so stvarno, kritično in brez olepšavanja govorili o vsakdanjih pojavih v naših kulturnih društvih.

O izhodiščih za kulturno in o usposabljanju za organizatorično delovanje je v svojem referatu spregovoril Janko Malle in pri tem kritično ocenil dejstvo, da je razpoka med načelnimi izhodišči, ki ostajajo bolj ali manj na papirju, in prakticirano kulturno dejavnostjo prevelika. Opozoril je na nevarnosti kulturne stihije in na nezdrave pojave v kulturnem življenju: kulturne dejavnosti se v vse večji meri pojmujejo kot servis za prebivalstvo, če zmanjka enega ali dveh kulturnih delavcev, ponavadi zmanjka tudi aktivnosti. Nevarnost omejevanja kulture lahko vodi v privatizacijo, ki je dandanes najpomembnejši temelj vseh idejnopoličnih odklonov. Nadalje je Malle omenil, da pravilno začrtane diskusije o dvojezičnosti nismo dosledno nadaljevali in da smo se o vsebinskem vrednotenju kulturnega dela pogovarjali v bistvu neučinkovito, ker je ta diskusija ostala bolj ali manj na akademski ravni. Refer-

ent je kritično ocenil tudi organizatorične šibkosti, ki se kažejo predvsem v delni okostenelosti, nezmožnosti in prepočasem reagiranju na potrebe kulturnega življenja. Pasivno prilagajanje na obstoječe danosti se dobro povezuje z birokratskimi težnjami, ki jih tudi v naših pisarnah ne manjka. To in pa težavne institucionalizirane razmere bremenijo komunikacijo, stvaren pogovor med nami. Ko je referent omenil več konkretnih primerov, ki so stvarno ponazarjali, kako neodkriti so odnosi v dvojnem upravljanju naše kulture, je zaključil z vprašanjem: ali smo zreli za to, da odkrito govorimo o naših napakah, da potrebujemo za vest o lastni odgovornosti za usodo našega položaja.

V razpravi se je pokazalo, da nekateri naši kulturni delavci v društvih zelo resno razmišljajo o trenutni situaciji, da pa je premalo sodelovanja med centralo in trenom prav na področju iskanja, razumevanja in začetnega uvajanja novih kulturnih oblik in vsebin. Mnenje, da bi se o možnostih uvajanja novih kulturnih vsebin morali pogovarjati v manjših krogih, v društvih samih in ob upoštevanju krajevnih razmer uresničevati kulturno politiko, je bilo najbolj močno poudarjeno kot želja vseh kulturnih delavcev. Nadalje je bilo povedano, da v mnogoštevilnosti naših prirediteljev ni napredka, ker z njimi le izpričujemo našo voljo do narodnega obstoja, manj pa je v teh kulturnih dejavnostih volje po razvijajočem se kulturnem ustvarjanju. Zato obstoja tudi resna nevarnost, da bodo naše dvorane sčasoma postajale vedno bolj prazne, če kulture ne bomo načrtovali tako, da bomo z njo zajeli čim več ljudi.

Na nedeljski razpravi, kjer so udeleženci razpravljali v dveh kroških, se je pokazalo, da se v manjših skupinah lažje razvežejo jeziki in je zato diskusija bila tudi plodna. Razprava je tekla o vsakodnevni organizatorični problemih in o možnih oblikah doslej še neizkoriščenih kulturnih dejavnosti. Med drugim so udeleženci ugotovili, da bomo morali več pozornosti posvetiti širjenju bralne kulture, odpravljanju jezikovnega in duhovnega analfabetizma in dramski dejavnosti, ki se bo uspešneje uveljavljala z lastnimi koroškimi teksti.

Nedvoumna sporočilnost seminarja je v tem, da bo sodelovanje z društvimi na podeželju smiselno in v obojestransko korist, če bomo v kulturno načrtovanje vključili želje neposredno prizadetih kulturnih delavcev-društvenikov. Z njimi naj bi skupno reševali vse probleme naše kulture. V tem pogledu bo treba misliti na izobraževanje mladine in odraslih in ustvariti čim prej pogoje za to, da bi z delom kmalu lahko začeli.

Robert Mecilošek

Ob življenjskem prazniku dr. Francija Zwittera

V ponedeljek 10. oktobra bo obhajal sedemdesetletnico dr. Francija Zwitter in danes zvečer mu bodo predstavniki naših organizacij in ustanov čestitali za življenjski jubilej.

Z osebnostjo našega slavljenca je neločljivo povezana vsa povojna doba našega narodnega dogajanja na Koroškem. Že kot dijak je spoznal in se upiral krivici, ki se na Koroškem od nekdaj godi slovenskemu človeku in slovenskemu jeziku. Ko je leta 1939 končal študij, kot izobraženec ni dobil zaposlitve — ker je bil tedanjemu režimu „znan“ kot zaveden Slovenec. Pač pa ga je ta režim vtaknil v vojaško uniformo, da bi branil tistega, ki mu je brata in njegovo družino pregnal z rodne zemlje v izseljeništvu. Tako je mladostna upornost prerasla v dozorel upor in Franci Zwitter je izkoristil v Črni gori prvo priložnost, da se je pridružil partizanom. In ko se je po osvoboditvi vračal na Koroško, je „med potjo“ še organiziral transport naših izseljencev, ki so se preko Jugoslavije vračali iz pregnanstva nazaj v domovino.

Na Koroškem je bilo takrat obilo dela in nalog za vsakogar, ki je bil pripravljen vključiti se v obnovo narodnega življenja. V prvih vrstah so stali ljudje, ki so se prekalili v narodnoosvobodilni borbi. Med njimi je bil tudi Franci Zwitter. Prva naloga je bila organizacija OF v krajih ob Zilji in v beljaškem okraju. Potem je sledila druga obveznost: Slovenski vestnik. Bil je imenovan za glavnega urednika in se je preselil na Dunaj, ker na Koroškem tedaj ni bilo tiskarne, ki bi tiskala naš list. Še danes se rad spominja, s kakšnimi občutki je pred tiskarno Globus na Fleischmarkt dočakal prvo številko časnikarskega novorojenčka. Do konca leta 1948 je skrbel zanj kot glavni urednik, najtesneje z listom povezan pa je bil in ostal tudi vsa naslednja desetletja ter se imamo prav njemu zahvaliti za mentorstvo in tovariško pomoč vsi tisti, ki smo se pozneje vključili v delo pri Slovenskem vestniku. Z najrazličnejšimi članki in tehničnimi prispevki, ki jih je napisal za naš list, bi lahko napolnili knjige. Obenem pa je imel na skrbi tudi vsakoletni Koroški koledar in več let izhajajočo revijo „Svoboda“.

Vendar je ta široki krog udeleževanja spet le eno izmed področij našega narodnega prizadevanja, kjer je Franci Zwitter bil in je še danes aktivno udeležen. Že kot urednik Slovenskega vestnika je hkrati opravljal odgovorno delo v pokrajinskem vodstvu OF. Ko je prišlo potem do znane diferenciacije med koroškimi Slovenci in se je poleg dotedanje enotne Osvo-

bodilne fronte začela formirati še druga narodna organizacija, je Franci Zwitter bil izvoljen za predsednika Slovenske prosvetne zveze, ki jo je vodil več desetletij in je tudi še danes predsednik njegove nadzorne odbora. Tako je nadaljeval torej tudi na področju, na katerem je bil aktiven že pred vojno; že leta 1938 je bil tukaj s

poznejšim narodnim herojem Francem Pasterkom-Lenartom izvoljen v odbor takratne Slovenske prosvetne zveze in je postal njen podpredsednik.

Glavno torišče njegove aktivnosti pa je brez dvoma bilo delo v osrednji narodnopolitični organizaciji: najprej v Osvobodilni fronti za Slovensko Koroško in potem v Demokratični fronti delovnega ljudstva, zlasti pa v Zvezi slovenskih organizacij na Koroškem, kateri je predsedoval vse od njene ustanovitve leta 1955 pa do lanskega občnega zbora, ko je prišlo do pomladitve v njenem vodstvu. Že kot sekretar DFDL in zlasti kot predsednik ZSO je desetletja merodajno sooblikoval narodnopolitično udeleževanje koroških Slovencev; nosil je glavno breme pri nastajanju pobud in akcij v okviru skupnih prizadevanj za uresničitev narodnostnih pravic — od skupne Spomenice koroških Slovencev preko nešteti vlog in stikov z vlado pa do demonstrativnih nastopov v podkrepitve boja za izpolnitev člena 7 državne pogodbe.

V politiki, ki jo je uveljavljal na svojem odgovornem položaju, izstopajo predvsem naslednja spo-

znanja: zaupanje v lastno moč, zato je pristaš načela, da je treba našega človeka kulturno osveščati in ga ob enem gospodarsko krepiti, ker le tako bo usposobljen v borbi za obstoj in vsestranski razvoj; koroški Slovenci smo del slovenskega naroda in se bomo obdržali le v tesni naslonitvi na narodno celoto, zato je nujno potrebno najtesnejše sodelovanje z državo matičnega naroda; boj za manjšinske pravice je del boja za demokratizacijo družbe, zato je važno sodelovanje tudi z demokratičnimi silami večinskega naroda in vključevanje v družbeno dogajanje (vendar je v tej zvezi treba enkrat nedvoumno zavrniti podtikavanja, da je bila ZSO v „Zwitterjevi dobi“ brezpogojno prodana socialistični stranki — kajti prav Franci Zwitter je bil prvi, ki je iz protesta izstopil iz SPÖ, ko se je leta v narodnostni politiki odločila za trostrankarski protimanjšinski pakt).

Tem načelom je ostal zvest vse do danes, ko sicer ni več na čelu naše osrednje organizacije, je pa slej ko prej aktiven na vsem širokem polju narodnega življenja. Med drugim deluje kot poslovodja Založniške in tiskarske družbe Drava, ki jo je pred 30 leti ustanovil z namenom, da bi dobili lastno tiskarno in knjigarno. Predseduje mlademu društvu slovenskih koroških pravnikov, vodilno se udeležuje v društvu „Kulturni dom“, je pravni svetovalec Zveze slovenskih izseljencev in drugih naših organizacij. Predvsem pa s svojimi bogatimi izkušnjami rad pomaga povsod, kjer je to potrebno in zaželeno ter je njegov mednarodni format strokovnjaka za manjšinska vprašanja izpričan v pomembnih funkcijah poverjenika Mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur (AIDLCM) za Avstrijo ter koordinatorske vseh narodnostnih skupnosti v naši državi.

Tako torej tudi ob njegovih sedemdesetletnici v polni meri veljajo besede, ki smo jih o Franciju Zwitteru zapisali pred petimi leti, ko je življenjski jubilej prav tako obhajal sredi požrtvovalne aktivnosti — kot človek, ki se za skupno narodno stvar in v korist široke človeške družbe razdaja, ne da bi štel ure in ne da bi tehtal moči, ki jih žrtvuje. Za to njegovo požrtvovalnost mu velja naša skupna iskrena zahvala, ko mu izrekamo pri srčne čestitke ob življenjskem prazniku. Želimo mu še mnogo zdravih let, seveda v tih želji, da bi še naprej s svojimi sposobnostmi in izkušnjami bogatil naša skupna prizadevanja za obstoj in vsestranski razvoj slovenskega ljudstva na Koroškem, to je za cilje, ki jim slavljenc že dolga desetletja nesebično posveča svojo skrb in svoje delo.

Vprašanja sodelovanja med društvi in SPZ

Pri ocenjevanju kulturnega položaja moramo izhajati iz tega, da naše kulturno udeleževanje sloni na idealizmu in požrtvovalnosti prosvetnih ustvarjalcev na terenu, ki kljub zaposlenosti in obremenjenosti še vedno številčno sodelujejo v naših kulturnih društvih. Društvena dejavnost je zelo razvejana: veliko je koncertov in odskih nastopov. To je brez dvoma pozitivna ugotovitev, saj naša društva igrajo eno najvažnejših vlog pri oblikovanju splošne zavesti in narodne identitete.

Kljub temu pa zaznamujemo na področju kulture določeno VSEBINSKO STAGNACIJO: naše prireditve „ne pridobivajo na kvaliteti, na izpovedni moči, ne nagovarjajo nove publike...“ (SV, 30. 9. 83, J. Malle „V kulturi nič novega“). Ta ugotovitev ni nova, saj se je že večkrat govorilo o prilaganju kulturnih vsebin zahtevam časa. Ne gre v prvi vrsti za ohranitev kulturnih tradicij, temveč tudi za POSODABLJANJE KULTURNIH VSEBIN, za upoštevane družbenopolitične stanja. Kulturno udeleževanje bi se moralo usklajati tudi z življenjskim položajem in potrebami ljudi. Kljub temu J. Malle z resignacijo ugotavlja, da je tozadevna diskusija omejena le na funkcionski in akademski krog našega prebivalstva, ali pa, da je običajna pri začetnih težavah, češ, da „inovacije in nova razmišljanja naj ne birušila dosedanje harmonije v naših društvih“. Sam nato išče vzroke v tem, da nam ni uspelo kulture načrtovati in da nas ti problemi obdajajo tudi v organizatorični in kadrovske politiki. Torej — treba se je vprašati — zakaj? Tu bi se rada najprej dotaknila VPRAŠANJA SODELOVANJA MED KRAJEVNIMI PROSVETNIMI DRUŠTVI IN SPZ. Po mojem je povezava med terenom in SPZ prešibka in se omejuje v glavnem na zgolj servisno službo oz. na teoretična razglabljanja o tem, kaj naj bi kultura bila, kaj naj je itd. **PREMALO SE UPOŠTEVAJO TEŽNJE TERE-**

NA. Vsako društvo ima svoje specifične težave, s katerimi je soočeno vsak dan v vedno višji meri. Te bi morala centrala pri svojih ugotovitvah upoštevati.

Da ne bi prišli do besede samo teoretiki oz. funkcionarji central, sem skušala povzeti nekaj TEŽENJ IN IZKUŠENJ TEREKSKIH PROSVETAŠEV iz Koroškega koledarja l. 1978 — ob 70. letnici SPZ. Naštela bom le nekaj problemov oz. ugotovitev predsednikov krajevnih prosvetnih društev. Seveda pa se problemi med društvi iz določenih vzrokov razli-

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

kujejo, tako da našete točke niso nujno značilne za vsako posamezno društvo. Ti problemi so med drugim:

- vse težje pritegniti ljudi k aktivnemu sodelovanju
- posebno težko je v zadovoljivi meri nagovoriti mladino (ki deloma odhaja, deloma se tudi asimilira) — delo pa mora zaradi tega nositi v glavnem starejša generacija
- organizacijske in strokovne šibkosti, pomanjkanje strokovnih kadrov
- šibkost medsebojnega obveščanja med društvi
- pogrešanje kontakta centrala s terenom: nekatera društva se čutijo zanemarjena. Nekdo je celo zapisal, da se uslužbenci SPZ ne trudijo dovolj, da bi osebno spoznali problematiko posameznih društev. Pogrešajo pogovore o različnih problemih in potrebah v društvih.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Marija Jurič

Slovenci iz Porabja se bodo predstavili v Cankarjevem domu

Za koroškimi in primorskimi Slovenci, ki so svojo kulturno dejavnost predstavili v ljubljanskem Cankarjevem domu že tekom tega leta, pripravljajo porabski Slovenci takšno predstavitev prihodnje leto. To je bilo napovedano v okviru priprav na letošnji kongres Demokratične zveze južnih Slovanov, ki povezuje slovensko, hrvaško in srbsko narodnostno skupnost v LR Madžarski.

Na teh predkongresnih zborih so

porabski Slovenci ocenili svoj današnji položaj, pri čemer je ocena dosežena v narodnostni politiki izpadla dokaj pozitivno ter so poudarili, da večinski narod posebej skrbi za razvoj narodnosti in krajev, kjer te živijo. Letošnji kongres DZJS bo novembra v Budimpešti, kjer bo okoli 200 delegatov zastopalo 70.000 Hrvatov ter po 5 tisoč Slovencev in Srbov, kolikor jih menda živi na Madžarskem.

VALENTIN POLANŠEK

Pišem za . . .

(Nadaljevanje in konec)

Naj mi ne zamerijo kolegi organizatorji letošnjega 20. srečanja na Štatenbergu južno od Maribora, če povzamem iz njihovega vabila sledeče, kar velja tudi za naše obirsko srečanje: „... vabimo ustvarjalce z željo, da bi bilo več osebnih, celo intimnih izpovedi ustvarjalcev. Zanima nas, kako je pisatelj, ko se loteva tvegane pustolovščine: književnega preoblikovanja svoje notranje resničnosti in resničnosti sveta okrog sebe. Kolikor je avtorjev, toliko je menda poti do umetniškega zapisa, zato se ni bati, da bi bila razprava enolična...“

Tudi na V. srečanju literatov narodnostnih skupin tukaj na Obirskem smo že in bomo še „trezno razglabljali o literaturi, njeni družbeni odzivnosti“ v različnih stikih ali brezbriznostih med narodnost-

svojem referatu z naslovom OBLIKOVANJE RESNIČNOSTI V UMETNOSTI je pisateljica med drugim dejala:

„... Ko si je umetnik nabral dovolj vtisov in izkušenj iz zunanega in svojega miselnega in čustvenega sveta, kaj mu je storiti, da si med delom ohrani prvotno silo svoje intuicije? Ali se umakniti v samotno, se ogradi od hrupa in nesmisla vsakdanjega življenja, kakor je storil Proust, ki je preživel tista leta, ko je ustvarjal svoje monumentalno delo v zatemnjeni sobi, ki je njene stene zavaroval pred zunanji šumi celo z opažem iz plutovine, da je lahko poslušal samo svoj notranji glas?“

Gluhi Beethoven je še naprej komponiral in poslušal zvoke iz svojega notranjega sveta.

Renoir, ki so mu odpovedali prsti, si je dal na roko privezati čopič, da je kljub boleznim lahko sledil svoji čudoviti obsesiji — slikanju.

Ali pa moramo tisti drugi, ki ne najdemo absolutne tišine in od-

maknjenosti od zahtev zunanega sveta, najti v sebi tisto mirujočo os, ki nam kljub vsemu hrupu in zmešnjavi okrog nas omogoča, da se poglabimo v svojo nalogo, ki je: prenašati resničnost v jezik umetnosti...?

Ne moremo mimo kontinuitete umetniškega sporočila bodisi v literaturi, slikarstvu ali glasbi.

Brez predhodnikov, ko so nam krčili pot, si ne moremo misliti novih dosežkov in tako je, kakor da naša resničnost sega ne le v nam znana stoletja, temveč tudi v tisto davno preteklost, o kateri nam govorijo le še miti, ki so se ohranili iz roda v rod.

Nekateri filozofi nam pravijo, da je resničnost iluzija. Toda že sama beseda iluzija predpostavlja njeno nasprotje — resničnost, ki ni iluzorna...“ (konec citata).

Pr eden ima pisec kaj pismeno sporočiti, se je v srcu zgodilo, je v glavi nastalo, so se misli ubesedile... poraja se zamisel, nastane navdih, se zaiskri ideja v vsej privlačnosti, očarljivosti in kaj-

krat tudi neizrekljivosti — in glej, zdaj je pisatelj ali pesnikov postopek hkrati tveganost, v kolikor se mu bo posrečilo zajeti, upodobiti, izraziti, sporočiti, oblikovati, umetniško izpovedati s slikovitostjo besednega izraza, z muzikalnostjo besednega toka.

Tako gledano pisanje ni sekundarnega pomena.

(Npr. ep GILGAMES je najstarejši junaški ep v svetovni književnosti, Gilgameš — mož radosti in trpljenja, kakor ga označuje babilonski ep, še današnjega bralca navduši — ep je nastal v 3. tisočletju p. n. št. in šele v 7. stoletju p. n. št. ga je dal zapisati asirski vladar Asurbanipal. Tako dolgo se je ohranjeval Gilgameš po ustnem izročilu!)

In spet nazaj k prvotni zadevi Pišem za . . .

Bi mogli to res v naprej vedeti? Kdo ve v naprej, kakšna zamisel se mu bo na vsem lepem pojavila?

Kdo ve, kakšen navdih ga bo nenadoma prevzel?

Kdo ve, kod se bo vzela prelepa ideja?

Franjo Ogris - 75-letnik

Pred kratkim je obhajal 75. življenjski jubilej nam vsem poznani bivši sodelavec Slovenskega vestnika, vzgojitelj, vodja knjižnice in narodni delavec, Franjo Ogris. Ob njegovem jubileju so ga obiskali na njegovem domu v Celovcu tudi predstavniki Zveze slovenskih organizacij in Slovenske prosvetne zveze, katerih dolgoletni sodelavec je bil jubilar. Ob visokem življenjskem jubileju so se mu zahvalili za njegove prispevke v delu za narodno skupnost ter mu želeli še obilo zadovoljnih dni.

Mlajša generacija pozna Franjo Ogrisa predvsem kot potrpežljivega vzgojitelja in sodelavca v dijaškem domu SŠD ter kot vodjo Slovenske študijske knjižnice v Tarviserstrasse, ki jo je skupno z drugimi gradil od njenih osnovnih temeljev naprej.

Franjo Ogris, ki izhaja iz narodno zavedne Kopajnikove družine s Tuc pri Radišah, se je že v mladih letih vključeval v radiško narodno delovanje, kjer je bil aktiven kot organizator in režiser v prosvetnem društvu Radiše. Po zaključeni srednji šoli v Celovcu in obisku semenišča je na Dunaju nadaljeval študij prava. Že tedaj se je udeleževal na časnarskem področju, ko je bil aktiven kot korektor takratnega glasila koroških Slovencev. Ko se je med drugo svetovno vojno vrnil domov in se v domačem kraju pridružil antifašističnemu gibanju, je sodeloval tudi pri partizanskem Celovškem vestniku, ki se je po zlomu nacizma preimenoval v Slovenski vestnik in ki so ga angleške zasedbene sile kmalu prepovedale.

Franjo Ogris se je tedaj vključil tudi v obnavljanje slovenskih narodnih organizacij ter po letu 1949 dolga leta bil glavni urednik Slovenskega vestnika. Iz zdravstvenih vzrokov je nato moral opustiti izredno obremenilno novinarsko delo, vendar se je takoj, ko se je opomogel, aktivno vključil v delovanje dijaškega doma SŠD in delovanje

knjižnice Slovenske prosvetne zveze.

Poleg tega se je vključeval v delovanje kulturnih, gospodarskih in političnih organizacij koroških Slovencev in se pri tem delovanju dr-

žal vedno na čelu naprednega gibanja med koroškimi Slovenci, ki so se izoblikovala za časa Osvobodilne fronte in v prvih letih po zlomu nacizma.

Slavlencu, ki je pretežni del svojega življenja posvetil razvoju slovenske narodne skupnosti, izrekamo ob njegovi petinšestdesetletnici naše iskrene čestitke in mu želimo še mnogo zadovoljnih dni.

Pridem na dom in zakoljem govedo in prašiče.

Izdelujem dobre domače klobase in domače prekajeno meso. Negujem tudi goveje parklje.

Obrnite se na Ericha Wieserja, Svetna vas, ☎ (0 42 27) 21 1 03

Odvetnik dr. Valentin Kaki
sporoča, da je 1. oktobra 1983
odprl odvetniško pisarno
v Celovcu, 8.-Mai-Straße 20/I.
Tel.: 0 42 22 - 56 8 20

Srčna in revmatska obolenja zdravijo najbolje v Opatiji

Zaradi svojega blagega sredozemskega podnebja, bujne vegetacije ter svežega zraka šteje Opatija med najbolj priljubljene turistične centre na hrvaški obali. V šestdesetih letih so tukaj zgradili center za zdravljenje bolnikov s srčnimi, pljučnimi in revmatskimi obolenji. In v kratkem času se je ta center razvil v mednarodno znano okrevališče, katerega letno obišče par sto inozemskih bolnikov, med njimi tudi Avstrijci.

Preteklo nedeljo in ponedeljek so delovanje tega centra predstavili na Koroškem slovenski koroški publiko zdravniki, strokovnjaki tega zdravilišnega središča. V novem mladinskem domu SŠD v Celovcu so dr. Marijan Rittermann, dr. Djordje Zivanović in prof. Marijan Poropat predavali o "Rehabilitaciji in zdravljenju srčnih in revmatskih bolnikov v bolnici v Opatiji". Vrsta slovenskih zdravnikov s Koroške se je odzvala povabilu, ki ga je razposlala Zveza slovenskih organizacij ter bila navdušena nad izvajanjem strokovnjakov.

Med drugim so zvedeli, da so bili v Opatiji pred 20 leti pionirji pri zdravljenju bolnikov po srčni kapi. Saj so kot prvi dosegli takšne uspehe, da so bolniki po srčni kapi mogli totalno obremenjevati svoje telo. Neodvisno od drugih evropskih centrov so razvijali zdravljenje, ki je omogočilo pacientu, da je dobival tisto moč, ki jo je imel prej.

S tem so si pridobili veliko mednarodnega ugleda. Določen del uspeha pa je treba pripisati tudi izredno ugodni klimi in naravnim pogojem, ki omogočajo naporenejše vzpenjanje bolnikov v strmine kot tudi sprehajanje v ravnini.

Tudi pri zdravljenju revmatskih obolenj uporabljajo najmodernejšo terapijo in se poslužujejo elektro-fizikalne terapije, morske vode kot tudi gimnastike.

Zdravniki, ki so v nedeljo predavali predvsem pred strokovno publiko, so dan navrh v poljudni obliki predavali o isti temi tudi poslušalcem v "Klubu iniciativa", kjer so ravnostavno zbudili široko zanimanje. Med drugim je bilo mogoče zvedeti, da stane 21-dnevno zdravljenje v tem

centru s prenočitvijo, polnim penzionom in zdravniško oskrbo v celoti okoli 6.200.— šilingov.

Zastopniki okrevališča v Opatiji so si na svojem obisku na Koroškem med drugim ogledali tudi zanimivosti na južnem Koroškem, kjer so med drugim obiskali tudi Železno Kaplo in Peršmanovo domačijo.

Nov zbornik krške škofije

Te dni je izšel Zbornik krške škofije za leto 1984, ki vsebuje kot v zadnjih letih tudi nekaj slovenskih člankov. Z zbornikom nadaljuje krška škofija dosledno upoštevanje drugega deželnega jezika, ki ga pri uradni koroški politiki (častna izjema je tukaj kulturna revija "Die Brücke") še vedno pogrešamo.

Z razliko od skoraj vseh prejšnjih zbornikov novi zbornik težiščno predstavlja vse cerkvene poklice, ob konkretnih primerih so predstavljeni poklici od laičnih teologov, preko mežnarjev, do veroučnih učiteljev in duhovnikov.

V sliki in besedi predstavlja zbornik tudi dve dekaniji, Krko in Dobro vas. Poleg predstavitev raznih cerkvenih ustanov in kratkih črtic, vsebuje zbornik tudi kroniko delovanja Caritas ter kroniko škofije, poleg tega pa še letni obračun krške škofije za leto 1982, kjer je med drugim zapisano, da je približno 1/3 vplačanega cerkvenega davka bila namenjena renovaciji cerkvenih poslopij na Koroškem.

Škof Kapellari, katerega obširen razgovor je objavljen v zborniku, je na predstavitvi knjige med drugim povedal, da je podpiranje pastoralnih poklicov v misijonskih deželah najbolj razvito predvsem na dvojezičnem področju Koroške. O tem pričča tudi članek vodje slovenskega dušnopastirskega urada Jožeta Kopeiniga.

Razpisujemo delovno mesto za

BANČNO(-)EGA
NAMEŠČENKO(-)ENCA
Predpogoj: strokovna izobrazba ali trgovska šola, obvladanje obeh deželnih jezikov.
Prijava z življenjepisom na:
Posojilnica Bilčevs, 9072 Bilčevs, tel. (0 42 28) 22 25.

PRIREDITVE

VRBA
SPD "Drabosnjak" na Kostanjah vabi na

SLAVNOSTNO PRIREDITEV OB 80-LETNICI USTANOVITVE DRUŠTVA

v nedeljo 16. oktobra 1983, ob 19.30 uri v slavnostni dvorani v občinski hiši v Vrbi.

Sodelujejo: MePZ "Mojcej" iz Sentilja, MoPZ iz Borovelj, Drabosnjakovi komedijanti (kabaret, pantomime)

PRIMORSKI DNEVI

na Koroškem od 9. do 16. okt. 1983
Nedelja, 9. 10. 1983, ob 14.30 uri v farni dvorani v Kotmari vasi. Soprireditelj: Katoliška prosveta v Kotmari vasi

Torek, 11. 10. 1983, razstava primorskega tiska v dvorani Slomškovega doma v Celovcu. Soprireditelj: Družba sv. Mohorja v Celovcu

Četrtek, 13. 10. 1983, ob 19.30 uri podijska diskusija "Samostojno politično nastopanje" v dvorani Slomškovega doma. Soprireditelj: NSKS

Sobota, 15. 10. 1983, ob 19.30 uri Mollerova komedija "Namišljeni bolnik" v farni dvorani v Šmihelu. Soprireditelj: KPD v Šmihelu

Nedelja, 16. 10. 1983, ob 14.30 uri koncert mladinskega zbora "Vesela pomlad" v kulturnem domu v Sentprimozu. Soprireditelja: SPD "Danica" v Sentvidu in otroška skupina v Skocijanu

KRIVA VRBA

RAZSTAVA BARVNIH ŽGANIH SLIK OSWALDA HAFNERJA

iz Vidre vasi in

KERAMIKE ANE MAGNET iz Velikovca.

Prireditelj: Mednarodni evropski invalidski klub. Častno pokroviteljstvo ima župan inž. Pirker.

Razstava bo odprta do 14. oktobra med 17. in 19. uro.

RADIŠE
Slovenska prosvetna zveza vabi na **SREČANJE UDELEŽENCEV KOLONIJ V VUZENICI IN OTROK IZ VUZENICE**

v soboto 8. 10. 1983, ob 19.30 uri v Kulturnem domu na Radišah. Kratak kulturni spored in otvoritev razstave navzočih mladih ustvarjalcev.

RADIŠE

SPD Radiše vabi na **POHOD PO STARIH POTEH RADIŠANOV**

v nedeljo 9. 10. 1983, odhod ob 9. uri izpred kulturnega doma na Radišah. Pot: Radiše — Zgornje Rute — Podgrad — Brodnik — Kozje — Ražvov rov — Zg. Rute — Radiše.

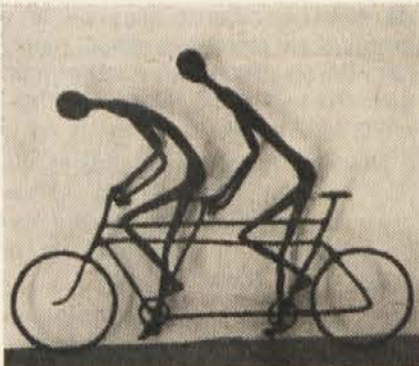
VRBA

Slovensko prosvetno društvo "Drabosnjak" vabi na

RAZSTAVO

ekspozitov workshopa na Kostanjah, slik na steklu Veronike Zeichen in voščeni figur Hanzija Dragaschniga v občinski hiši v Vrbi.

Razstava bo odprta med 10. in 16. oktobrom 1983 (od ponedeljka do petka med 14. in 18. uro, v soboto in nedeljo celodnevno).

Stvaritev Dragaschniga

GLOBASNICA

Fara in SPD Globasnica vabita na igro

"MARJETICE NE UMIRAJO"

v nedeljo 9. 10. 1983 ob 19. uri v farni dvorani v Globasnici. Gostujejo: dekleta strokovne šole za ženske poklice v Sentpetru.

SENTPRIMOŽ

SPD Danica v Sentvidu v Podjuni vabi na igro

VERONIKA DESENIŠKA

(Oton Župančič)

v soboto 8. oktobra 1983, ob 19. uri v Kulturnem domu v Sentprimozu. Gostuje: igralska skupina SPD Zarja iz Železne Kaple.

Režija: Poldej Zunder

DRUŠTVENI IZLET V SLOVENIJO

Slovensko prosvetno društvo "Sree" vabi na društveni izlet v nedeljo 16. 10. 1983. Cilj: Goriško Brdo in bolnica Franja. Prijave sprejemajo na Posojilnici v Dobri vasi in društveni odborniki.

DOM V TINJAH

Od sobote 8. 10., 9. ure do nedelje 9. 10., 13. ure

SEMINAR O MANJŠINSKEM VPRAŠANJU, nem.

Predavatelj: univ. prof. dr. Andreas Kohl
Soprireditelj: KKZ Celovec

ENOMESEČNI KIPARSKI TEČAJ ZA ZAČETNIKE

Voditelj: prof. F. Gorše, akad. kipar
Čas: sobota-nedelja 8. in 9. okt., 15. in 16. okt., 22. in 23. okt., 29. in 30. oktobra 1983. Delovni čas: dnevno od 9. do 12. ure in od 14. do 17. ure.
V torek 18. 10., ob 18. uri

SLOVENSČINA ZA NAPREDUJOČE, I. del

V četrtek 20. 10., ob 18. uri
SLOVENSČINA ZA ZAČETNIKE
Kraj: Kat. dom prosvete Sodalitas
Voditelj: ravn. Mirko Srienc
V torek 18. 10., ob 19.30 uri

KONCERTNI VEČER

Prof. Otto Niederdorfer - klavir
Erich Niederdorfer - čelo

BISTRICA NA ZILJI

KONCERT STARIH LJUDSKIH PESMI IN GLASBIL

Prireditelj: SPD "Zila"
Čas: sobota 15. oktobra 1983
Kraj: Bistrica na Zilji

ROŽEK

Kulturno društvo Peter Markovič iz Rožeka vabi na predstavitev igre

"PIKNIK NA BOJIŠČU"

(Fernando Arrabal)

z recitalom A-bomba

v soboto 15. 10. 1983 ob 20. uri na Ravnah pri Kosi (Sensenwirt). Nastopala bo igralska skupina iz Slovenjega Plajberka.

ŽELEZNA KAPLA

Krajevni odbor Zveze slovenskih žena Železna Kapla vabi na

TEČAJ PREJE VOLNE in JAZZ-GIMNASTIKE

v torek 11. 10. 1983 ob 19.30 uri v glavni šoli Železna Kapla.

CELOVEC - AULA SLOVENICA

Napovedana otvoritev kiparske razstave **JANEZA PIRNATA** (v petek 7. oktobra 1983) odpade. Razstavo je bilo treba zaradi bolezni umetnika preložiti na poznejši rok.

SLOVENJI PLAJBERK

Igra

"PIKNIK NA BOJIŠČU"

(Fernando Arrabal)

z recitalom: A-bomba

Prireditelj: SPD "Vrtača" iz Slovenjega Plajberka
Čas: sobota 8. oktobra 1983, ob 20. uri
Kraj: v gostilni Folta
Vašega obiska se veselijo domači igralci.

SLOVENJI PLAJBERK

SPD Vrtača prireja

KONCERT STARIH LJUDSKIH PESMI IN GLASBIL

v nedeljo 16. 10. 1983, v Slovenjem Plajberku.

KEL ZAHTEVA OD STRANK:

Prekličite protest proti filmu "Vas ob meji"

Kot poročamo na 2. strani te izdaje je tretji del filma "Vas ob meji" dobil nagrado "Premio Speciale des Prix Italia 83", eno najpomembnejših odlikovanj za televizijske filme, ki sta jo pred ORF-om prejeli dvakrat zaporedoma le ZDF in BBC.

Ob tej nagradi poziva predsednik KEL Karel Smolle, predsednike treh koroških deželnozbornih strank, naj v deželnem zboru prekličejo protestni sklep, ki so ga sprejeli proti omenjenemu filmu. V odprtem pismu poziva Smolle deželni zbor naj predlaga avtorja Plucha in režiserja Lechnerja za podelitev deželnega odlikovanja, saj se izkazuje, da je zmotno, če kdo misli, da je film škodoval ugledu dežele, če pa dobiva vedno več avstrijskega in mednarodnega ugleda.

Dr. Zwitter o Slovencih po drugi svetovni vojni

Včeraj je v Inštitutu za narodnostna vprašanja v Ljubljani predaval o "Glavnih značilnostih boja koroških Slovencev za narodnostne pravice po drugi svetovni vojni" dolgoletni predsednik ZSO dr. Franci Zwitter. Predavanje dr. Zwitterja je bilo 15. po vrsti v ciklusu predavanj, ki jih organizira Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani pod skupnim naslovom "Narodnostno vprašanje v sodobnem svetu s posebnim oziranjem na položaj slovenskih manjšin v sosednjih deželah."

Veselica Gorjancev

Ob zvokih ansambla "Fantje iz Podjune" in petju mešanega pevskega zbora SPD Gorjanci iz Kolmare vasi se je zadnjo soboto "Veselica Gorjancev" razvila v pravi družabni dogodek slovenskih prosvetašev, njihovih podpornikov in prijateljev iz večinskega naroda. Pri Puschniku v Sentkandolfu je odbornik dr. Roman Schellander med drugim poleg župana Josefa Strugerja, in podžupanov Josefa Liendla in Josefa Schwarza, pozdravil tudi bivšega deželnega glavarja Hansa Simona in ravnatelja slovenske gimnazije dr. Reginalda Vospernika.

Turistična agencija CARTRANS vabi na OBISK KONCENTACIJSKIH TABORIŠČ RAVENSBRÜCK IN BUCHENWALD

v okviru 6-dnevnega potovanja po Nemški demokratični republiki (DDR).

1. dan: ob 5.00 odhod iz Celovca, direktno v Berlin
2. dan: ogled Berlina
3. dan: ogled KZ Ravensbrück
4. dan: ogled Leipziga
5. dan: ogled KZ Buchenwald, Weimar
6. dan: povratek, ob 22.00 prihod v Celovec

Potovanje bo od nedelje 23. 10. do petka 28. 10. 1983. Polovični penzion, avtobusni prevoz, viza, vodstvo

cena \$ 4.875.—

Prijave po tel. 0 42 22 — 51 28 25
naslov: Pavličeva 7, 9020 Celovec

BOROVLEJE

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na kulturno prireditev **DOBER VEČER, SOSED** ob avstrijskem državnem prazniku v soboto 22. oktobra 1983, ob 20. uri v mestni hiši v Borovljah. Sodelujejo: moški zbor SPD Borovlje, mladinska skupina Borovlje, pevski zbor SPD Vrtača iz Slovenjega Plajberka, Doppelsextett Velden, Lindwurmquintett iz Celovca.

Društvo prijateljev KLADIVA vabi na predavanje **Bogdana Osolnika**

"NEUVRSČENI IN MIROVNO GIBANJE"

v petek 14. oktobra 1983 ob 19. uri v Klubu Prežihov Voranc v Celovcu

SPD "RADIŠE" vabi v okviru mirovnega tedna na film

"HIROŠIMA IN NAGASAKI"

v četrtek 13. oktobra 1983 ob 19.30 uri v Kulturnem domu na Radišah. Po filmu bo informiranje in diskusija o avstrijskem mirovnem gibanju ter demonstraciji 22. oktobra na Dunaju.

Pliberk: Dodatni proračun in spor zaradi perzonalne politike

V glavnem je potekala zadnja občinska seja v Pliberku zelo umirjeno in prišlo je do soglasnih sklepov. Le pri zadnji točki, pri odločitvi glede perzonalnih zadev v otroškem vrtcu v Šmihelu, se je postavila ÖVP počez in zapustila sejno sobo, da je s tem onemogočila perzonalno odločitev. Mestni svetnik Stanko Vauti (EL) je mnenja, da ljudska stranka krčevito išče zadeve, kjer bi se eno leto pred koncem legislaturne periode vsaj nekoliko uveljavila.

Predvsem dodatnemu proračunu in spremembam prostorskega načrta pa je veljala pozornost občinskih odbornikov. Finančni referent mestni svetnik Valentin Vauti (SPÖ) je napovedal, da je treba računati z tri do štiri odstotkov nižjimi dohodki kot načrtovano, to bi pomenilo, da bo imela občina za pol milijona šilingov manj dohodkov.

Zato je žal moral napovedati skrajševanje podpor na športnem področju, varčevanje pri kurjavi in tudi pri socialnih podporah. Pozitivno je po izvajanju Valentina Vautija, da znašajo kreditne obresti manj kot načrtovano in da je davek na plače prinesel občini več kot načrtovano. Ta razvoj pa ne bo oviral

izgradnje cest, za katere je nadalje predvidenih 400.000 šilingov. Župan je med drugim poročal, da so že opravili dela za asfaltiranje železniškega podvoza Pliberk-Libuče, kjer je občina znala zmanjšati stroške od predvidenih 1,2 milijona na 550.000 šilingov. Kot že pri zadnji seji se je ob tej točki razvila ponovna polemika z ljudsko stranko. Napovedali so tudi čimprejšnjo izgradnjo pločnika v Nončo vas, soglasen pa je bil tudi sklep za asfaltiranje poti „Fleibleiten“.

Soglasno so občinski možje sprejeli tudi sklep za nakup Schwarznovega travnika, ki zagotavlja nadaljnjo izvedbo Plibrškega jormaka v že tradicionalni obliki.

Nezadovoljni pa so občinski odborniki, ker so bili postavljeni spet pred dejstvo, da sklepajo o spremembah zemljišč, čeprav je že pred leti bil sprejet novi prostorski načrt. Nezadovoljni so, ker se zaradi spreminjajočih se odločitev strokovnjakov iz Velikovca prihajajo v škripce.

Do spora med koalicijo SP-EL in opozicijsko ljudsko stranko je prišlo pri zadnji točki dnevnega reda, kjer je šlo za perzonalno odločitev pri nastavitvi vrtnarice v otro-

škem vrtcu v Šmihelu. Gre za enoletno namestitev v zvezi s karenčnim dopustom. Stala sta si nasproti dva predloga, ljudska stranka pa je zapustila sejno sobo, da bi preprečila tozadevni sklep. Ljudska stranka utemeljuje to z enostransko in „narodnostno-politično usmerjeno“ perzonalno politiko koalicije SP/EL.

Odbornikom EL se zdijo ti očitki neupravičeni, tako je v pogovoru z našim listom dejal EL-odbornik Stanko Vauti, da vztrajajo pri svojem predlogu, kjer gre za vrtnarico, ki je pri starših in otrocih priljubljena, saj je že enkrat opravljala ta posel v zadovoljstvo vseh, tudi iz socialnih vidikov je namestitev te osebe upravičena. Dodal je še, da ljudska stranka išče le kamen spotike, ker se pač izteka sedanja legislaturna perioda. Opozoril pa je tudi na izsiljevanje pri perzonalnih vprašanjih pod ÖVP-županom Morijem, npr. ko so konec sedemdesetih let napravili dodaten razpis za nastavljenca le, ker se je v rednem roku javil le eden, ki pa je bil Slovenec.

O omenjenem perzonalnem vprašanju bodo sklepali na prihodnji občinski seji, tedaj pa bo zadostovala navadna večina.

Mladi iz Vuzenice na Koroškem

Vuzenica — ta kraj je za številne mlade Slovence na Koroškem pojem z mnogimi lepimi spomini. Že trinajstkrat so bili na pobudo Slovenske prosvetne zveze mladi koroški Slovenci na likovni koloniji v tem kraju ob Dravi vzhodno od Dravograda. To soboto in nedeljo pa bodo koroški starši pogostili mlade iz Vuzenice, ki bodo za dva dni obiskali naše kraje in vmes tudi likovno ustvarjali.

Skupina 40 otrok se bo v soboto dopoldne pripeljala na Koroško in bo v soboto popoldne slikala motive mesta Celovec, Gosposvetskega polja in motive iz okolice Vrbskega jezera na papir ali platno. Nato bodo svoje stvaritve razstavili v kulturnem domu na Radišah, kjer bo zvečer ob 19.30 uri srečanje

otrok iz Vuzenice, otrok, ki so se udeleževali likovnih kolonij v Vuzenici in njihovih staršev. Kulturni spored in otvoritev razstave bosta zaokrožila to srečanje.

Otroke iz Vuzenice bodo nato na svojih domovih pogostili koroški starši, ki bodo z njimi preživeli tudi naslednji dan in jim predstavili naše kraje.

SLOVENJ GRADEC:

30 let glasbenega delovanja Jožeta Leskovarja

V kulturnem domu v Slovenj Gradcu je bil zadnji petek koncert pevskih zborov iz Slovenije in avstrijske Koroške. Na koncert, ki je bil posvečen praznovanju praznika občine Slovenj Gradec in obletnici delovanja skladatelja Leskovarja, je vabilo pionirsko kulturno društvo „Franjo Vrunč“, katerega mladinski zbor je pod vodstvom pevovodje Jožeta Leskovarja gostoval predlanskem v Šentprimožu. Ta koncert v Šentprimožu je bil tudi izhodišče za tesnejše sodelovanje in mešani

pevski zbor SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni je na petkovem koncertu vrnil obisk.

V ospredju slavnosti na koncertu pa je stal Jože Leskovar, ki obhaja 30-letnico svojega glasbenega delovanja. Med drugim so na koncertu zato predstavili novo pesmarico pod naslovom „Lastovkam“, ki jo je izdala Državna založba Slovenije in ki vsebuje ljudske pesmi v priredbi Jožeta Leskovarja. Skladatelj je pesmarico posvetil zborom na tujem, vsebuje pa 14. priredb za mešane in 17. priredb za moške zборе. Jože Leskovar, ki se je rodil v Slovenski Bistrici in ki že 30 let vodi mladinske, mešane in moške zборе, je priredil tudi še vrsto drugih ljudskih pesmi. Tako je pred leti izšla pri reviji „Odsevi“ njegova pesmarica „Ko so fantje proti vasi šli“. Skladatelj, ki je poleg ljudskih pesmi uglasbil tudi druga besedila, je prejel že številne nagrade in priznanja, leta 1982 pa red zaslug za narod s srebrno zveldo.

Na koncertu v Slovenj Gradcu so poleg gostov iz Šentprimoža še sodelovali: Dekliški nonet Borovnica iz Vrhnike, Slovenje-Bistriški oktet teritorialne obrambe in mladinski pevski zbor osnovne šole Franjo Vrunč.

Zbirko „Lastovkam“ boste v kratkem lahko dobili tudi na Koroškem in upamo, da se je bodo naši zborovodje in pevci čim bolj posluževali.

Občinska seja v Vrbi

Novi vodovod in kanalizacija na Kostanjah ter v Šentilju bo stal okoli 24 milijonov šilingov, so povedali na zadnji občinski seji v Vrbi. Ob enem je občinski odbor tudi potrdil pogodbe za najemnike teniškega igrišča. V zvezi s prodajo starega občinskega poslopja občine Loga vas je predlagal občinski odbornik EL Herman Mačnik, da denar, ki ga bodo iztržili iz prodaje poslopja, namenijo predvsem občanom v Logi vasi. Predlogu so se pridružile tudi večinske stranke, denar bo namenjen za vodovod v okolici Loge vasi. Župan je poročal, da je tudi v Vrbi nazadovalo število prenočitev. V Vrbi se EL predvsem zavzema za potrebe vasi, ki ležijo izven centra, tako so tudi sporočili, da po iniciativah EL po-

svečajo večjo skrb vzdrževanju in izgrajevanju občinskih cest v okolici Šentilja.

Sodelovanje Železna Kapla-Kranj

V petek 16. septembra so predstavniki občine Kranj in družbenopolitičnih organizacij sprejeli na delovni obisk zastopnike občine Železna Kapla. Delegacijo s Koroške je vodil kapelški župan Albin Juvan, v delegaciji pa sta bila tudi podžupana ga. Haderlap in Mihi Kuchar. Pogovarjali so se o sodelovanju med obema sosedskima občinama, obiskali pa so tudi tovarno čevljev Planika, Iskro Telekomunikacije, Flarico za vrejo govedi ter stari del mesta Kranj.

Pribežališče za ženske

Vedno več povpraševanja po pribežališču za trpinčene ženske opazuje v zadnjem času pri raznih socialnih ustanovah in ženskih organizacijah. To povpraševanje in številni časopisni članki o trpinčenju žensk in trdem ravnanju z otroci potrjujejo nujnost čimprejšnje ustanovitve takega pribežališča za ženske.

V ta namen prirejšajo

v sob. 8. 10. 1983 med 9. in 12. uro na Starem trgu v Celovcu

zastopnice ženskih organizacij socialistične, ljudske in svobodnjaške stranke, Zveze demokratičnih žena ter protestantskega in katoliškega ženskega gibanja, javno informacijo o delovanju „Društva za koroško žensko hišo“.

Ker potrebujejo za izgradnjo takšnega centra za žene precejšnja sredstva je začelo društvo z akcijo gradbenih kamnov, da bi poleg napovedanih deželnih in drugih finančnih sredstev, še samoiniciativno zbralo del finančnih sredstev.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 6. oktobra 1983

Za 100 din dobite	13.50 šil.
Za 100 din plačate	16.50 šil.
Za 100 lir dobite	1.13 šil.
Za 100 lir plačate	1.22 šil.
Za 100 mark dobite	693.50 šil.
Za 100 mark plačate	709.80 šil.

ŠTEFKA VAVTI

Problemi in možnosti rešitve

gospodarskega položaja v obrobni predelih

1. Pregled socio-ekonomskih problemov

Medtem ko se v svetovni javnosti širijo čedalje vznemirljivejše vesti o gospodarskih stiskah, brezposelnosti in s tem povezanih socialnih nemirih v večjih evropskih mestih — pri čemer so zlasti prizadeti tudi mladostniki, pa avstrijski politiki še vedno rišejo dokaj rožnate slike gospodarskega razvoja v naši državi. Govorijo o ustvarjanju novih podjetij, medtem ko v javnost prodirajo glasovi o izravninah, odpuščanju delavcev, stečajih. In povprečni državljan se pusti zavajati z iluzijami o Avstriji kot deželi gospodarskega čudeža, s pravljicami o Avstriji kot otoku blaženih. Pusti se uspravati, namesto da bi vzel stvari v svoje roke in začel sam odločati, se emancipirati in iskati izhod iz odvisnosti od državnih ukrepov, od tuje podjetniške politike.

Vendar nočem posploševati niti risati črne bodočnosti. Prizadeti vedo, da se v politiki govori dosti praznih besed. Tudi v gospodarski politiki. Kdo so prizadeti? Najbolj prizadeta so v časih gospodarskega nazadovanja vedno območja, ki so najbolj oddaljena od središč, kjer se sprejemajo odločitve. Najbolj prizadeti so torej obrobni in

obmejni predeli; prizadeti smo mi. V nadaljnjem bom skušala opozoriti na specifične probleme, ki jih srečavamo v obmejnih predelih, skušala pa bom nakazati tudi rešitve oziroma alternative k trenutni gospodarski politiki.

Obmejna območja so gospodarsko zapostavljena. Značilnosti naših krajev so:

— slabi izgledi za gospodarsko rast, zlasti še zaradi obmejne lege, ki ne dopušča intenzivnejših gospodarskih stikov s kraji onstran meje;

— visoko število delovnega potenciala, ki v domačem kraju ne najde primerne zaposlitve — s tem v zvezi je treba videti tudi problem odseljevanja;

— visoko število zaposlenih v kmetijstvu in gozdarstvu;

— nizke plače;

— visoko število nihačev (Pender);

— pomanjkanje učnih mest;

— nizke finančne zmogljivosti občin za pospeševalne ukrepe itd.

Gospodarsko zapostavljanje ima zaradi nizkih, podpovprečnih dohodkov obmejnih občin za posledico tudi pomanjkljivo infrastrukturo, to se pravi na primer slabšo preskrbo s konzumnimi potrebšči-

nami in izobraževalnimi možnostmi, slabe prometne zveze, pomanjkljivo zdravniško oskrbo ipd.

To dejstvo pogosto privede do odseljevanja, predvsem mlajših prebivalcev in mladostnikov. Domača občina izgublja privlačnost, ker

Vaška idila prikriva pomanjkljivo socio-ekonomsko strukturo in probleme, ki so z njo povezani

se jim zazdi v marsičem zastarela, ker preveč visi na tradiciji in je premalo odprta za kreativno udejstvovanje posameznika. Če se temu pridružijo še eksistencialni proble-

mi, nerešena vprašanja delovnih in učnih mest — potem pot marsikoga pelje iz domačega kraja v večje mesto, od katerega prizadeti pričakujejo višjo življenjsko kvaliteto, več možnosti za kulturno udejstvovanje, ki ne obtiči v tradicionalizmu.

Tako odseljevanje lahko postane tudi resen socialni problem, ker ima za posledico zastaranje celih območij. Posledic takega staranja nikakor ne smemo podcenjevati.

izgubljeni za domačo občino. Poleg tega povzroča zastaranje še dodatne družbene probleme, kot so na primer izolacija starih, propadanje kmečkih posestev ali njihov zanemarjanje, zaostreni generacijski konflikti, ker starejši ljudje, ki živijo s tradicijo, ne morejo razumeti mladih, ki se odtujujejo — in obratno.

Pri nas na južnem Koroškem pa ob vsem tem ne smemo prezreti še problematike odtujevanja od narodnostne skupnosti, ki je nujno povezano z odseljevanjem v večje centre, ki so večinoma nemško govoreči. Odtujevanje pa je velikokrat tudi že prva stopnja k asimilaciji.

Ne nazadnje pa je med socio-ekonomskimi problemi, ki jih srečujemo v obmejnih krajih, kjer primanjkuje razvite industrije, treba omeniti še dnevno migracijo. Omenili smo že, da je za obmejne kraje značilno visoko število nihačev, ki se zjutraj odpeljejo na delo v industrijske centre izven domače občine in se zvečer spet vračajo domov. Če k delovnemu času prištevamo še čas, ki ga nihač porabi za prevažanje na delovno mesto in nazaj, potem si lahko predstavljamo, da je dnevna migracija dodatna obremenitev posameznika tako v časovnem in finančnem kot tudi družinskem in narodnostnem pogledu.

(Se nadaljuje)

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 7. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Krokodili v Serengeti — 11.15 Očetje klamote — 11.30 Avstrija II — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Risanka — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Oddaja xy — 21.15 Modna revija — 21.20 Ljudje kot ti in jaz — 22.20 Reklama in šport — 22.30 Nočni studio — 23.35 Oddaja xy — 23.45 Poročila.

SOBOTA, 8. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 11.00 Mi — 11.30 Dopoldanski koncert — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 15.00 Gospod dvorni svetnik — 16.15 Očetje klamote — 16.30 TV igra za otroke — 17.00 Športna abeceda — 17.30 Cilj potovanja Južno morje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Avstrija ima vedno sezono — 21.50 Šport — 22.10 Danes zvečer — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 9. 10.: 11.00 ORF stereo koncert — 12.20 Prva tri leta življenja — 15.00 Razmere kot v raj — 16.35 Lisica in zajec — 16.45 Lutkovni oder — 17.10 Don in Peter — 17.15 Tehnika za otroke — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Avstrijska ljudska glasba — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Ljudska igra — 22.05 Glas islama — 22.10 Šport — 22.30 Poročila.

PONEDELJEK, 10. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska TV — 10.40 Skrivnostna deščina — 12.25 Florijan, prijatelj cvetic — 12.30 Čolnarji Salzacha — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Otroška komedija — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pustolovščina — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.00 V kavarni — 21.05 Čarovnik — 21.50 Šport — 22.20 Poročila.

TOREK, 11. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Razmere v raj — 12.00 Tjulen — 12.15 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Naša televizija — vaša televizija — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Teledokumentar — 21.00 Vsakemu svoj pekel — 22.35 Poročila.

SREDA, 12. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 10.35 Žena z dvema obrazoma — 12.00 „Južnoevropska zvrst koblic“ — 12.15 Teledokumentar — 13.00 Uredništvo — 17.00 Lutkovni nastop — 17.30 Čebelica Ma-

ja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 In v tubo pih Huber — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Sad tropskega drevesa — 22.00 Zrcalne slike — 22.15 Poročila.

ČETRTEK, 13. 10.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV — 10.30 Sad tropskega drevesa — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Pustolovščina ob zahodni obali Kanade — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Pričevanje iz zelenega pekla — 21.45 Avstrijski naraščaj odrskih igralcev — 23.00 Šport — 23.50 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 7. 10.: 17.30 Prva tri leta življenja — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dokumentacija o avstrijskih izkopaninah — 21.15 Modna revija — 21.20 Politika v petek — Deset pred deseto — 22.20 Hudobni sestri — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 8. 10.: 15.00 Politika v petek — 16.00 Čas, denar, fantazija — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Nogomet — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Primer za ljudskega odvetnika — 20.15 Ura komedijantov — 22.40 Dvoboj gringov — 0.10 Poročila.

NEDELJA, 9. 10.: 17.00 Športni popoldan — 17.45 Poznate melodijo? — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Žena z dvema obrazoma — 21.40 Dinastija — denverski klan — 22.25 Mala nočna glasba — 0.10 Poročila.

PONEDELJEK, 10. 10.: 18.00 Perspektive — 18.30 Nevidni — 18.45 Tom & Jerry — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dobri angel — 21.00 „V kavarni“ — 21.05 Hans Kudlich, osvoboditelj kmetov — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Zmota ljubavne zgodbe — 23.50 Poročila.

TOREK, 11. 10.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Orientacija — 18.30 Aerobika za družino — 18.45 Tom & Jerry — 19.30 Čas v sliki —

20.15 Dunaj in njegova glasba v anekdotah — 21.00 „Novi podnajemnik“ — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.15 Umetnost, gradnja človeških mest — 23.00 Cafe Central — Poročila.

SREDA, 12. 10.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Aerobika za družino — 18.45 Tom & Jerry — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Hilde Krahl — 21.00 Kulturni žurnal — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Hansi — 23.05 Le grand Gogo — 23.35 Poročila.

ČETRTEK, 13. 10.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Aerobika za družino — 18.45 Tom & Jerry — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Glasbeni skedenj — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 7. 10.: 14.10 Koroški obzornik — Zabavna glasba — Spominjamo se.

SOBOTA, 8. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 9. 10.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 10. 10.: 14.10 Obzornik — Iz ljudstva za ljudstvo — 16.45 A. Valentinič: Šolarji predstavljajo svoj domači kraj (slov. šolska oddaja za šolarje od 1.—4. šolske stopnje).

TOREK, 11. 10.: 9.30 Land an der Drau, dežela ob Dravi — 14.10 Obzornik — Mladogra — Otraci, poslušajte!

SREDA, 12. 10.: 14.10 Obzornik — Za odidi in premislek.

ČETRTEK, 13. 10.: 14.10 Obzornik — Glasbeni mojstri.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 7. 10.: 8.50 TV v šoli — 17.00 Poročila — 17.05 Kronika video 83 — 17.20 Jazz

na ekranu — 17.45 Čarodejev sin — 18.25 Obzornik — 18.40 Otroške naležljive bolezni — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Zgodovina Slovencev v filmskih freskah — 20.40 Ne prezrite — 21.00 TV kviz — 22.05 Dnevnik — 22.20 Tela Aleksandra — 23.45 Kronika video 83.

SOBOTA 8. 10.: 8.00 Poročila — 8.05 Ciliban, dober dan — 8.20 Tri predice — 8.35 Čarodejev sin — 9.15 Risanj svet — 9.45 Zemljepisne posebnosti — 10.40 Jamarji — 10.50 Spekter — 11.10 Zgodovina Slovencev v filmskih freskah — 11.30 Poročila — 17.00 Košarka — 18.25 Planet opic — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Italijanski posel — 21.40 Zrcalo tedna — 22.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.55 Kronika video 83 — 23.10 Poročila.

NEDELJA, 9. 10.: 9.50 Poročila — 9.55 Otroška matineja — 10.50 Fantije s Hill Streeta

SVETOVNI DAN OTROKA:

Lačen otrok - izziv človeške vesti

Vsako leto prvi ponedeljek v oktobru je Svetovni dan otroka, ki ga obhajajo danes že v več kot 150 državah sveta. Letošnji dan otroka je potekal pod geslom „Lačen otrok — izziv človeške vesti“ ter je še posebej opozarjal na žalostno dejstvo, da človek danes sicer troši velike količine denarja za oboroževanje, ne najde pa potrebnih sredstev za boj proti lakoti in pomanjkanju, ki najbolj prizadene prav otroke.

Ugotavljajo, da zaradi podhranjenosti in njenih posledic v državah v razvoju vsak dan umre 40.000 otrok. Zaradi diareje, ki je posledica umazane vode in neustrezne zdravstvene zaščite, v teh državah umre na leto 6 milijonov otrok. Pa tudi bolezn, ki so sicer ozdravljive (npr. oslovski kašelj, tetanus, ošpice, tuberkuloza in davica) terjajo življenje okrog 5 milijonov otrok na leto.

Če ne bo prišlo kmalu do

ustreznih ukrepov, bo do leta 2000 na svetu živelo 600 milijonov podhranjenih ljudi, v glavnem otrok, ki ne bodo nikoli odrasli. Milijoni podhranjenih otrok sicer ostanejo živi, toda njihova energija za učenje in igro je manjša, bolj so dovzetni za razne bolezni. Tako podhranjenost in njene posledice prizadenejo in ubijejo več otrok kot katerakoli vojna, potres, poplava ali kaka druga naravna katastrofa.

Za preprečitev najhujših posledic podhranjenosti in lakote bi potrebovali le 6 milijard dolarjev na leto. Na prvi pogled se zdi to veliko, toda je le stoti del vsote, ki jo po svetu vsako leto namenijo za oborožitev. V luči teh števil in njihove pri-

merjave bi moral biti vsakoletni dan otroka ne samo izziv človeške vesti, marveč bi moral vest človeštva dobesedno pre-

tresti!

Delavci na črno — 21.10 Aktualno — 22.10 Dnevnik — 22.50 Pesem giba.

SREDA, 12. 10.: 8.50 TV v šoli — 16.30 Poročila — 16.35 Ciliban, dober dan — 16.55 Mastovi — 17.25 Nogomet — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Ineks — 21.35 Kulturne diagonale — 22.20 Dnevnik.

ČETRTEK, 13. 10.: 8.50 TV v šoli — 16.30 Učenec in učitelj — 17.30 Poročila — 17.35 Človek iz Serengetija — 18.25 Koroški obzornik — 18.40 Na sedmi stezi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Tednik — 21.00 T. Pluch: Vas ob meji — 22.55 Dnevnik.

OBIŠČITE

Werner Bergovo galerijo

V PLIBERKU

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

V letu 1980 sprejeti sistemski zakoni s področja vzgoje in izobraževanja (Zakon o vzgoji in varstvu predšolskih otrok, zakon o osnovni šoli) in zakon o usmerjenem izobraževanju, katerih integralni del je tudi šolstvo narodnosti, prinašajo nekatere bistvene novosti v organizacijo in vsebino vzgoje in izobraževanja (večja odprtost šol proti okolju, podružbljanje šol, povezanost z združenim delom, modernizacija vsebine in metod dela). Novi zakon o uresničevanju posebnih pravic pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti na področju vzgoje in izobraževanja, ki je bil sprejet marca 1982, pa omogoča in odpira še širše možnosti za nadaljnji razvoj šolstva narodnosti.

Ta zakon določa, da morajo predšolske ustanove, osnovne in usmerjene šole poleg splošnih vzgojnih in izobraževalnih smotrov, ki veljajo za vse vzgojnoizobraževalne organizacije, ustvarjati podlago za enakopraven razvoj italijanske in madžarske narodnosti s slovenskim narodom in drugimi narodi ter narodnostmi Jugoslavije, vstevši enakopravno rabo italijanskega in madžarskega jezika, razvijati zavest o pripadnosti k narodnosti in k socialistični samoupravni skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti SFRJ, prispevati k poglobljanju sožitja med pripadniki italijanske oziroma madžarske narodnosti in slovenskega naroda ter takim odnosom, da sta italijanska in madžarska narodnost dejavniki sožitja med sosednjima narodoma in državama.

V izobraževalnih organizacijah v jeziku narodnosti se učenci obvezno učijo slovenskega jezika; v vzgojnoizobraževalnih organizacijah, ki na teh območjih opravljajo vzgojnoizobraževalno delo v slovenskem jeziku, pa se učenci obvezno učijo jezika narodnosti, s čimer dobivajo temelj za dvoje-

zično sporazumevanje, spoznavanje kulturnih in drugih vrednot obeh narodov ter za poglobljanje medsebojnega sožitja.

Določeno je, da vzgojnoizobraževalne organizacije, v katerih se opravlja vzgojnoizobraževalno delo v jeziku narodnosti, poslujejo v jeziku te narodnosti, dvojezične

obe možnosti narodnostnega šolstva.

Na narodnostno mešanem območju občin Izola, Koper, Piran, kjer skupaj s pripadniki slovenskega naroda živijo tudi pripadniki italijanske narodnosti, se odvija pouk v vzgojnoizobraževalnih organizacijah za pripadnike italijanske narodnosti v italijanskem

Uresničevanje pravic narodnosti

vzgojnoizobraževalne organizacije pa v slovenskem in v jeziku narodnosti; pričevala in druge listine so dvojezični.

V dvojezičnih izobraževalnih organizacijah se izobražujejo pripadniki slovenskega naroda skupaj s pripadniki ustrezne narodnosti, učenci pa se morajo naučiti materinega jezika in si hkrati pridobiti sposobnost za aktivno rabo drugega jezika.

Pri ustanovitvi ali odpravi narodnostnih vzgojnoizobraževalnih organizacij imajo pomembno vlogo občinske skupščine ob enakopravnem odločanju samoupravnih interesnih skupnosti za prosveto in kulturo pripadnikov italijanske oziroma madžarske narodnosti, soglasje pa morata dati skupščina SR Slovenije in izobraževalna skupnost Slovenije. SR Slovenija zagotavlja dodatna materialna sredstva, da lahko te organizacije v specifičnih razmerah delovanja uspešno delujejo. Zaradi različnih zgodovinskih okoliščin in drugih posebnosti zakon ohranja

jeziku. Po podatkih republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je bilo v šolskem letu 1979-80 v organizacije z italijanskim jezikom vključenih 540 otrok oziroma učencev italijanske narodnosti. Ti učenci so bili vključeni v sedm vzgojnovarstvenih organizacij, devet osnovnih šol (4 šole nimajo vseh 8 razredov) in štiri srednje šole z italijanskim učnim jezikom.

Na slovensko-madžarskem narodnostno mešanem območju občin Lendava in Murska Sobota se izobražujejo pripadniki slovenskega naroda in madžarske narodnosti v skupnih vzgojnoizobraževalnih organizacijah in oddelkih, kjer poteka pouk v obeh jezikih — dvojezično.

Dvojezično slovensko-madžarsko vzgojnoizobraževalno delo je bilo uvedeno pred 23 leti v Prekmurju. V 12 vzgojnovarstvenih organizacijah in 9 osnovnih šolah je vključenih 1835 otrok slovenske in madžarske narodnosti. Za dvojezične šole velja,

da poteka celotni vzgojni in učni proces v slovenskem in madžarskem jeziku za otroke obeh narodnosti — Slovence in Madžare; učenci si pridobivajo znanje iz obeh jezikov in se seznanjajo z glavnimi zgodovinskimi in kulturnimi pridobitvami obeh narodov. Časovna obremenitev učencev dvojezičnih šol je za 7,9 % večja od obremenitve učencev enojezičnih šol. Tako obremenitev pa v teh šolah lajšajo s pestrejšimi in sodobnejšimi oblikami pedagoškega dela. Na razredni stopnji od 1. do 5. razreda je dvojezičnost popolna. Učitelj razlaga snov vseh predmetov - razen tujih jezikov - v slovenskem jeziku, nato v madžarskem jeziku, preverja razumevanje v obeh jezikih in slovensko tabelsko sliko dopolnjuje z madžarsko. Utrjevanje, poglobljanje, preverjanje in druge oblike šolskega in domačega dela se odvijajo po načelih notranje jezikovne diferenciacije ter individualizacije. Na višji stopnji, od 6. do 8. razreda je pouk naravoslovnih predmetov in matematike 80 % časa v slovenskem jeziku, ostali čas pa je namenjen madžarski terminologiji osnovnih pojmov. Obvezni sta tabelska slika in skica v obeh jezikih ter komuniciranje učitelja z učenci madžarske narodnosti v njihovem jeziku. Po trindvajsetih letih delovanja dvojezičnih vzgojnoizobraževalnih organizacij ugotavljamo, da je njihovo delo zelo uspešno, saj dosegajo lepe vzgojnoizobraževalne rezultate — osip se je zmanjšal na 6,7 %, 93 % učencev po končani osnovni šoli nadaljuje šolanje, v svojem nadaljnjem šolanju pa so ti učenci uspešni.⁸

Geza Bačić

(Dalje prihodnjič) (Teorija in praksa)

⁸ Janez Keržmar: Dvojezično šolstvo — poslanstvo uspešnosti in sožitja, brošura ob 20-letnici dvojezičnega šolstva, Lendava 1980, stran 56.

Otvorjen moderen planinski dom „Mangart“

V nedeljo so slovenski tržaški planinci v Žabnicah v Kanalski dolini slovesno otvorili planinski dom „Mangart“. Otvoritve se je udeležila velika množica ljudi, med njimi podpredsednik Planinske zveze Slovenije Ivan Oblak, predsednik Zveze slovenskih organizacij dipl. inž. Feliks Wieser in številni kulturnopolitični zastopniki iz matične dežele in zamejstva.

Planinci Slovenskega planinskega društva Trst so lahko ponosni, da imajo v Žabnicah v Kanalski dolini tako moderno zgrajen in atraktiven planinski dom, ki je zaradi geografske lege na stičišču treh držav med Karnijskimi in Julijskimi Alpami izredno privlačna izletna točka. Nekdanja dolgoletna predsednica SPD Trst dr. Mašera, ki je imela največ zaslug za realizacijo tega projekta, je v svojem govoru med drugim naglasila, da naj bo nova planinska postojanka v Žabnicah dom srečanja planincev in prijateljev narave. Vsi, ki ljubijo naravo in gore so dobrodošli in teh lepote je v Kanalski dolini na pretek.

Zastopnik Slovenskega planinskega društva Celovec je v svojih izjavah med drugim povedal, da se je organizirano slovensko planinstvo na Koroškem rodilo v sklopu Ziljske podružnice leta 1900 na pobudo planincev iz Kanalske doline.

Dejansko je bilo tako, da se je glavna planinska dejavnost odvijala v Kanalski dolini in to že pred ustanovitvijo Ziljske podružnice. Prav posebno pa je bila pri tem zaslužna duhovščina iz Žabnic. Tako je župnik Ebner dal leta 1898 napraviti pot na Kamnitega lovca, dekan Simon Inzko pa je leta 1899 dal planincem na razpolago sobo na Višar-

jah. Zelja po planinski postojanki v Kanalski dolini je bila tako velika, da so takoj po ustanovitvi podružnice kupili zemljišče za planinsko kočjo v Zajzeri, vendar gradnje zaradi

nasprotovanja oblasti ni so mogli realizirati. Šele sedaj po več kot 80 letih se jim je njihova vroča želja izpolnila — SPD Trst je bil realizator tega projekta. Naj bo planinski dom

„Mangart“, kot druga slovenska zamejska postojanka, tokrat v Italiji (prva v Avstriji), dober omen za nadaljnji uspešen razvoj slovenskega planinstva med zamejskimi Slovenci. Slovenski planinci na Koroškem iskreno čestitamo planincem v Kanalski dolini, še prav posebno pa bratškemu Slovenskemu planinskemu društvu Trst, da hoče poživiti planinsko dejavnost v tej dolini in tako nadaljevati slavno tradicijo nekdanje tako aktivne Ziljske podružnice.

Kulturni okvir otvoritvene slovesnosti so oblikovali domači pevci in odlična jeseniška godba. Pravo ljudsko slavje s plesom in petjem pa se je razvilo po uradni otvoritvi.

ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI VESTNIK —

Točka za SAK v Beljaku

Po porazu v tekmi proti Borovljam je SAK moral gostovati na beljaškem igrišču, proti moštvu, ki so ga pred prvenstvom uvrščali med najboljše. Toda tudi v Beljaku se ne razvija vse najboljše, tako da so pričakovani uspehi izostali. Tudi

z novim trenerjem (v soboto je moštvo prvič vodil Adi Thuller) se Beljačani niso razvili v bolj uspešno moštvo: proti dobro pripravljenu moštvu SAK tudi z enim igralcem več niso znali biti uspešni.

Slovenski nogometaši so se pred igro zmenili, da bodo v obrambi igrali zelo strnjeno, napadalcu pa naj bi čakali na šanse v protinapadih. V glavnem je moštvo SAK uspelo izvajati ta koncept in beljaški igralci se niso znali uveljaviti, obramba s Šišičem in Lampichlerjem na čelu je igrala odlično, napad pa je imel nekoliko težje pogoje. V 40. minuti je imel Gusti Zablatnik najboljšo možnost za zadetek, toda žoga se je po ostrem

strelu odbila od prečke. Tik pred koncem prve polovice je sodnik presenetljivo (zaradi „kritiziranja“) izključil Kreutzta, toda tudi v drugi polovici se je SAK kljub številčni premoči VSV uspešno branil. Napadalcu VSV praktično celo igro niso imeli prave možnosti za zadetek. Tekma se je končala neodločeno 0:0. VSV je zdrsle na lestvici na 6. mesto, SAK pa je napredoval na predzadnje mesto.

Pred naslednjo igro na domačem igrišču — gostuje Šmohor, ki je na predzadnjem mestu — je vzdušje med igralci dobro in moštvo se resno pripravlja.

Moštvo SAK, ki je doseglo povsem važno točko v Beljaku, je po tekmi povabila domov v Loče družina Wrolich, ki ga je zelo prijetno pogostila in mu s tem tudi v tem težkem času izrekla svojo podporo.

Klopinj - Sele 2:2

Z optimizmom so se selski igralci napotili v Kamen pri Klopinjskem jezeru, kjer jih je čakalo drugouvrščeno klopinjsko moštvo. Mnogo gledalcev je navalilo z vseh strani, tako da je sledilo igri okoli 600 navijačev.

Optimistični Selani so kmalu prevzeli iniciativo, predvsem vezalni igralci s Tonetom Horvatičem na čelu so močno pritiskali. Po lepi podaji Horvatiča je dobil v 20. minuti žogo Franci Dovjak, ki so ga branilci podrli znotraj 16-m-prostora. Sodnik Lazin je odločil enajstmetrski kazenski strel, ki ga je Horvatič izkoristil za važni prvi gol. Tudi Oraže je imel možnost za zadetek, vendar se je žoga odbila od vrat. Tudi domačini so imeli „stoprocentno“ možnost, ki jo je tik pred pavzo preprečil vratar Užnik.

Kmalu po začetku drugega polčasa

so Selani iz druge enajstmetrovke zboljšali rezultat na 2:0 (streljal je spet Horvatič). Ta rezultat so znali braniti do 20 minut pred koncem, dokler Mischitz po prostem strelu ni prvič premagal Užnika. Pod pritiskom navdušenih navijačev in pritiskom bolj odločnih domačinov je postala selska obramba nervozna in Mischitz je z ostrim strelom v kratki kot še drugič premagal selskega vratarja.

Selani še vedno vodijo v 1. razredu D s 13 točkami, pred Železno Kaplo (12) ter Grabstjanom, Zitaro vasjo, Klopinjem in St. Stefanom (vsi 11 točk). V naslednji tekmi na domačem igrišču računajo Selani z močno podporo gledalcev, da bodo uspešni tudi proti St. Stefanu iz Labotske doline, ki je trenutno na 6. mestu lestvice.

Šmihel zmagal v Šentpavlu

Vsako ve kako težko je odnesti točko iz Labotske doline, zato so Šmihelčani računali pred tekmo le z eno točko, in se temeljito pripravili na nasprotnika. Trener je vrhu tega spremenil moštvo na 4 mestih, tako da je igral Andrej desnega branilca, Sumnik na mestu pred-libero, veliki Petrič pa v napadu, vrhu tega je prišel še Pukl v gol. To, v nekaterih mestih spremenjeno moštvo, se je hitro znašlo in igra se je presenetljivo dobro razvijala. Predvsem je žoga ostala na tleh in kmalu so Šmihelčani imeli prvo možnost za zadetek, toda treba je bilo še čakati do 22. minute, tedaj je Hober po podaji Krauslerja (indirektni prosti strel) premagal prvič vratarja. S tem rezultatom so šli tudi v pavzo. Po odmoru se je igra podobno razvijala naprej, pritiskali so predvsem gostje in

po izvedbi koga je Krausler v 50. minuti zvišal na 2:0. Šmihelčani so nadaljevali to napadalno igro — kar njihovi navijači že dolgo niso doživeli — in na tujem zvišali rezultat celo na 3:0. Po poškodbi Šulerja in s pojezanjem moči Šmihelčanov so v zadnjih minutah domačini še skušali spremeniti rezultat toda razen za en gol iz igre same in za gol iz prostega strela v zadnji minuti niso imeli več časa in moči.

Šmihelčani so s svojo igro lahko zelo zadovoljni in želeli jim je, da se bodo kot v lanskem letu proli koncu prvenstva še stopnjevali. Prihodnje nedeljo je na vrsti tekma proti tretjeuvrščenu moštvu iz Wolfsberga (na domačem igrišču, ob 15. uri) in Šmihelčani upajo, da bosta rezultata zadnjih dveh iger privabila spet več gledalcev.

Partizanska pesem

ima vso veljavo tudi za današnji čas

Nastanku in pomenu glasbene dejavnosti in posebej partizanske in revolucionarne pesmi v narodnoosvobodilni borbi slovenskega naroda je veljalo predavanje, ki ga je v torek zvečer priredil Koroški partizanski pevski zbor v novem dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu. Za predavatelja je povabil znanega strokovnjaka, prof. Pavla Šivica, ki spada med vodilne partizanske skladatelje ter je tudi dalj časa vodil slavni Partizanski invalidski pevski zbor.

Prof. Šivic pa na tem večeru ni nastopil kot akademski učitelj, ki bi svojim poslušalcem predaval o suhoparni teoriji. V sproščeni pogovoru je pripovedoval o težkih časih bojev, trpljenja in umiranja, o časih, ko se je slovenski narod skupaj z drugimi zaslužjenimi narodi uprl nasilju ter si z ogromnimi žrtvami izbojeval svobodo. To težko in obenem junaško dobo je predavatelj doživljal tudi sam in tako je v svoja izvajanja vedno spet vpletal osebne spomine, tako da je bil njegov prikaz živa podoba časa in ljudi v letih, ko je nastajala in se širila tudi partizanska pesem.

Ta pesem je borce bodrila in povezovala, jih spremljala na pohodih in mitingih ter jih nemalokrat vzpodbujala med samimi boji. Najprej so prepevali borbene in revolucionarne pesmi drugih narodov, potem so poskrbeli za prevode v slovenščino in polagoma so nastajala tudi nova, lastna besedila. V bojnih enotah so jih borci prepevali še enoglasno, potem tudi ob spremljavi harmonike, v zaledju in na osvobojenih ozemljih pa so partizansko pesem že gojili tudi na višji ravni. Kulturniške skupine so obiskovale posamezne enote, na mitingih izvajale najprej še preproste, pozneje vedno bolj izpopol-

njene sporede, ki so obsegali tudi pesem v solistični in zborovski izvedbi.

Posebno mesto zavzema v tem udejstvovanju slavni Partizanski invalidski pevski zbor, ki smo ga že večkrat občudovali tudi pri nas na Koroškem. Že med vojno je ta zbor, ki so ga prvotno sestavljali ranjenci in za boj nesposobni partizani, dosegal zavidljivo kvaliteto raven. Nastopal je po partizanskih bolnicah, na bojiščih pri raznih enotah, na mitingih in slavnostih, pa tudi med zaveznike v Italijo je s svojo pesmijo ponesel vest o boju slovenskega naroda proti fašizmu.

Partizanska pesem je nastala med bojem, za razmere boja, vendar se je od vsega začetka uveljavila tudi med ljudstvom, ki jo je sprejemalo kot znanilko lepšega življenja v svobodi, miru in pravičnosti. Ravno kot takšna pa ima vso veljavo tudi za današnji čas, ko ljudstva po svetu v širokem mirovnem gibanju dvigajo glas protesta proti oboroževalni tekmi ter izpovedujejo svojo željo in zahtevo po miru in sožitju.

V tem duhu je izzvenel tudi večer, na katerem je predavateljeva izvajanja dopolnilo še predvajanje dokumentarnih posnetkov partizanske pesmi ter kratek nastop Koroškega partizanskega pevskega zbora.

Pismo bralca

V soboto 24. septembra sem si v Celovcu ogledal nogometno tekmo med Slovenskim allekim klubom in moštvom iz Borovlj. Ko sedaj prebiram tozadevno poročilo v Slovenskem vestniku, pričemanj dvomiti, ali sem si ogledal res isto tekmo kot pisec članka. Vprašujem se, zakaj je potrebno dejstva olepšavati, zakaj ni mogoče oceniti tekme tako, kakršno sta jo možlvi igrali. Zakaj je vedno kriv sodnik (sigurno je bil takrat slab, vendar odločilne napake ni napravil)? Zakaj članek (ne samo ta) izzveni z precej direktno sugestijo, kako da je SAK zastavljen ravno zaradi svoje narodne pripadnosti? Je res potrebno uporabiti vsako priliko za širjenje pesimističnega in resignativnega vzdušja med Slovenci na Koroškem? Tako gledano pa to ni več športni in tudi ne žurnalistični problem, polagoma bo to postal politični problem.

Pa še nekaj k SAK-u: Moštvo je sigurno kvaliteto boljše, kot to kaže trenutni položaj na lestvici. Vzrokov za slabo uvrstitev je sigurno več. Prvič priča način, kako se trenulno igra, o neenotnosti, o nezrelosti in nediscipliniranosti v moštvu. Javno kritiziranje soigralcev kar na igrišču in vpitje kot sredstvo komunikacije pač nista pobuda za motivirano skupno nastopanje.

Glavni vzrok pa je po mojem nespособnost vodstva kluba. Zamudilo je poiskati pravočasno trenerja, ki pozna koroško ligo in ki zna motivirati tudi moštvo, ki je navajeno predvsem uspehov. Očividno ni v stanju poskrbeti za dostojnega števila igralcev (v Radentheinu je drugo moštvo nastopilo menda le s sedmimi igralci). Znal pa je poskrbeti za take igralce iz Jugoslavije (tu

ne mislim vseh Jugoslovanov v moštvu) ki po moji oceni smatrajo svoj angažma pri SAK-u le kot odlično priliko, priti brez depozita čez mejo v Avstrijo. Vrhu tega opravlja sekcijški vodja sam kar tri funkcije (sekcijški vodja, trener, zdravnik moštva) — najmanj dve preveč.

Zato sem mnenja, da je prvi pogoj za premostitev krize v klubu spremeničenje in obnovljeno vodstvo. Ne moremo problemov reševati ljudje, ki so sami precejšen del problema. Na žalost — pa brez zamere! Te misli niso samo moje, med in po tekmi proti Borovljam sem jih večkrat čul tako med gledalci kot tudi med igralci samimi. Smlatram pa to pismo kot doprinos k diskusiji, kajti le težko je najti izhod iz situacije, ki se jo navzven le olepšava.

Želim SAK-u, da bo znal rešiti odprta vprašanja in bo tudi športno napredoval tja, kjer je v letošnji sezoni njegovo mesto, v prvi polovici lestvice.

Pismo pišem v pefek pred tekmo v Beljaku. Veselil se bom, če bom že v naslednjem Slovenskem vestniku bral dobro poročilo o dobri tekmi, pa čeprav te besede potem morda ne bodo več upravičene.

dipl. inž. Kristijan Ogris, Dunaj

PRIPOMBA UREDNIŠTVA

Strinjam se s Kristijanom Ogrisom, da sodnik ni bil glavni krivec za poraz SAK v igri z Borovljami, zato tega tudi nismo trdili v našem poročilu. Pisali smo tudi o samovoljnem igranju nekaterih igralcev in o tem, da so nekateri hoteli do gola skozi največjo gnečo. Nimamo pa interesa razširjevati narodnega pesimizma. Če smo pisali stvarno, naj presodi vsak bralec sam.

SLOVENSKA ŠPORTNA ZVEZA razpisuje

5. ekipno prvenstvo v namiznem tenisu

1. Pravico sodelovanja imajo vsa slovenska športna društva, ostala slovenska društva in šolske ustanove (v nadaljevanju društva).
2. Slovenski ekipni prvak 1983-84 postane ekipa, ki osvoji po dvakratnem prvenstvenem ciklusu največje število točk.
3. Prvoplasirana ekipa postane slovenski ekipni prvak 1983-84 in prejme v trajno last pokal ekipnega prvaka. Tekmovalci prvoplasirane, drugoplasirane in tretjeplasirane ekipe prejmejo kolajne in diplome.
4. Ekipo sestavljajo trije tekmovalci in tekmovalke (lahko mešana), ki jih mora društvo prijavitelj s prijavo najkasneje do sobote, 8. oktobra 1983 na naslov Slovenske športne zveze, Gasometergasse 10, 9020 Celovec (tel. 32 5 50). Društvo lahko prijavi za ekipo največ 5 tekmovalcev. Prvenstvene tekme potekajo po tekmovalnih pravilnikih Koroške namiznoteniške zveze.
5. Prvi del prvenstva se predvidoma začne 23. oktobra, konča pa 6. novembra 1983. Drugi del prvenstva pa je na sporedu v igredi 1984.
6. Prijavnina za vsako ekipo znaša 100 šilingov.

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB
vabi na prvenstvene tekme
v nedeljo 9. oktobra 1983
SAK — Šmohor ob 15. uri
SAK pod 23 — Šmohor pod 23
ob 13.15 uri
Prisrčno vabljeni!

20. MEDNARODNI
HITROPOTEZNI ŠAHOVSKI TURNIR
V BOVCU:

Šahisti Slovenskega šahovskega društva na 10. mestu

Osemnajst štiričlanskih moštev iz obmejnih krajev slovenskega Primorja, dežele Furlanije-Juljske krajine in s Koroške se je konec septembra udeležilo 20. mednarodnega hitropoteznega šahovskega turnirja v Bovcu. Med njimi tudi moštvo Slovenske šahovske zveze iz Celovca, ki so ga tokrat sestavljali Jurij Deisinger, Norbert Perko, Arnold Hattenberger in Ivko Ferm. Korošci so v močni mednarodni konkurenci zasedli dobro 10. mesto, in Jurij Deisinger je proti odličnemu igralcu Mencingerju iz Jesenic dosegel celo remi.

Že več let se slovenski šahisti s Koroške udeležujejo teh turnirjev. Tekma je bila tokrat spet v Bovcu, kjer se je pred 20 leti začela ta pomembna serija hitropoteznih turnirjev. Omeniti je treba, da je turnir v Bovcu vodil nekdanji pobudnik tovrstnih tekmovalj Joško Torni.

Končna uvrstitev: 1. Triestino 54,5 točk; 2. Piran I 54,5; 3. Jesenice 53,5; 4. Idrija 51; 5. Nova Gorica 47; 6. Tolmin I 46; 7. Koper I 41,5; 8. Sežana 39,5; 9. Ankova 36; 10. SLOVENSKO ŠAHOVSKO DRUŠTVO CELOVEC 32,5; 11. Cerkno 28,5; 12. Šempeter 27,5; 13. Solkan 24,5; 14. Tolmin II 22; 15. Bovec I 18; 16. Portorož 17,5; 17. Sežana II 12; 18. Bovec II 6.

Letos se bodo slovenski šahisti s Koroškega verjetno udeležili še močnega turnirja v Portorožu, kjer se bosta pomerila po dva šahista iz Madžarske, Italije, Slovenije in Koroške. Prav tako pa so povabljeni na šahovski turnir v okviru proslav za 1000-letnico mesta Videm v Italiji.